

Det revolutionära ungdomsmagasinet

rebell



Ges ut av Revolutionär Kommunistisk Ungdom ★ ★ ★ Nr 2 2013 Pris 30 kr

TEMA:
1900-TALET

EN HISTORIA OM KLASSKAMP

Krigshöken Obama

USA:S PRESIDENT Barack Obama blev fredspristagare efter knappt ha hunnit sitta på presidentstolen. Med tal om hopp och förändring hade han lyckats skapa enorma förväntningar på vad hans presidentskap skulle innebära.

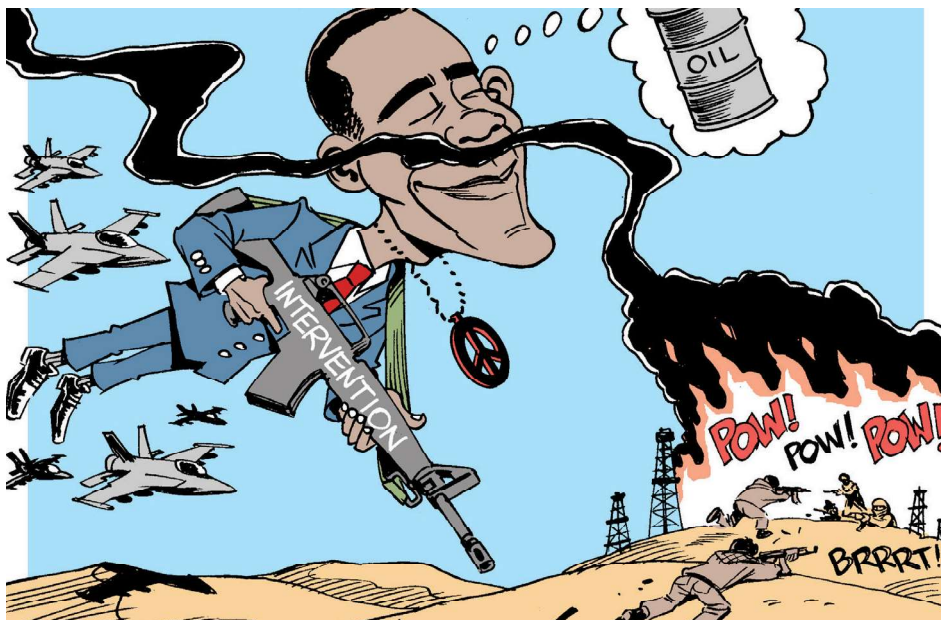
Nu så här med några års erfarenheter kan vi säga att förväntningarna inte har infriats. USA är fortsatt en aggressiv imperialistisk makt som med terror, hot och våld tvingar länder och folk till underordning.

Exemplen är otaliga. Obama har utökat kriget i Afghanistan, legat bakom det imperialistiska anslaget på Libyen, stött Israels utökade angrepp på palestinierna. Han har kraftfullt trappat upp attackerna med obemannade drönarplan i bland annat Pakistan, Jemen och Somalia, vilka har orsakat många civila dödsoffer. Trots sina löften om motsatsen har också fortsatt upprätthålla fånglägret på Guantanamo, där USA spärrar in människor utan rättgång och använder tortyr.

Det är också Obama som är högsta ansvarig till USA:s övervakningsprogram som läser av hela världens telefon- och dataatrafik.

SAMMANTAGET ÄR DET UPPENBART att Obama därmed är en i raden av krigspre-

USA:s president har alltid varit USA:s rikas president. Det är mäktiga intressen i vapen- och oljeindustrin som vill att USA ska fortsätta invadera, bomba och lägga under sig nya marknader.



sidenter. USA:s president har alltid varit USA:s rikas president. Det är mäktiga intressen i vapen- och oljeindustrin som vill att USA ska fortsätta invadera, bomba och lägga under sig nya marknader. Vad Obama än använder för vackra ord så är det hans handlingar som vi ska bedöma och döma honom efter. Obama är en krigsförbrytare.

Nu pågår en kampanj för att anfälla Syrien och störta president Assad med våld. USA talar vackra ord om demokrati och mänskliga rättigheter men precis som med Afghanistan och Irak så ljuger dem. Det är bara för sina egna intressen som USA vill invadera. Syrien har rätt till sin självständighet. Imperialismens bomber kan aldrig befria ett folk.

VII RKU PROTESTERAR mot president Obama. Men vi protesterar också mot hela den världsordning där USA tillåts diktera villkoren för hela världens folk genom hot och våld. Vi är för en annan rättvis världsordning med betoning på fred, fri-

het och varje folks rätt att avgöra sitt eget öde. Detta kräver solidaritet. Solidaritet med folken i Asien och Afrika som lider av USA och Västs imperialism. Solidaritet med de som gör motstånd. Solidaritet med de folk och länder i Latinamerika som försöker gå sin egen väg och bryter med USA och kapitalets makt. Men den mest solidariska handlingen vi kan göra är att själva resa motstånd, mot högerpolitik och kapitalism här i vårt eget land. ★



William Wismeier är redaktör för Rebell

rebell ges ut av Revolutionär Kommunistisk Ungdom, Kommunistiska Partiets ungdomsförbund.

Adress: Rebell
Box 31187
400 32 Göteborg
Tel: 031-244417
E-post: rebell@rku.nu
Hemsida: www.rebell.se

Prenumeration:
4 nr kostar:
vanlig 100 kronor
stöd 200 kronor
kamp 300 kronor
Sätt in på: pg 51 39 98 -5

Redaktion:
Fanny Edstam, Moa Hamark, Povel Johansson, Hampus Persson, Simon Renner, William Wismeier

Tryck:
Myran Grafiska

Ansvarig utgivare:
William Wismeier

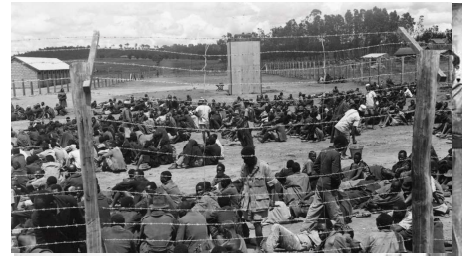
TEMA:
**1900-TALET
HISTORIA**



Svenskar i strid mot fascismen s 14-15



Ryska revolutionen s 8-9



Kamp mot kolonialismen i Kenya s 20



**»Missnöjet fick
ett utlopp i
samband med
gruvstrejken
och FNL-
rörelsen. «**

Intervju med Ulf Nilsson, som var med i
Vietnamrörelsen s 22-24



Första kriget om världsherravälde s 6-7



Andra världskriget s 15-17



Thatcher och Reagan tar över s 24-25



**Det kommunistiska
ungdomsförbundet bildas s 28-29**



VILÄR AV HISTORIEN

Historien om alla hittillsvarande samhällen är historien om klasskamp. Så inleds det kommunistiska manifestet som är det första dokumentet som kortfattat sammanfattar kommunisternas uppfattningar. Manifestet skrevs 1848 av Karl Marx och Friedrich Engels, och det kan ju tyckas konstigt att det börjar just med historien. Varför inte direkt prata om samhället idag och vad kommunisterna vill?

Men Marx och Engels menade att vi måste förstå historien för att vi ska förstå samtiden. Fram för allt menade kommunisterna att vi måste lära av historien för att kunna påverka samtiden.

Hela mänsklighetens historia har varit en kamp. En kamp för att betvinga naturen, för att få mat för dagen, för att överleva. När samhället utvecklades blev det också en kamp mellan olika intressen. Mellan de som byggde upp samhället med sitt arbete – slavar, livegna, egendomslösa – och de som levde på dessas arbete – slavägare, feodaltherrar, de som hade egendom. Det kan tyckas föråldrat att prata om detta idag. Men samhället är fortfarande uppdelat i de som har i överflöd och de som inte har. Mellan kapitalister och arbetare (eller proletärer som Marx och Engels säger).

Engels insåg efter studier att inledningsmeningen om att all historia är klasskamp inte var helt korrekt. Studierna visade att det fanns en förhistoria innan klassamhällets uppkomst, där människor levde i gemenskap. Därför finns de i senare upplagor en fotnot som förklarar att det är »den skriftligt bevarade historien« som avses. Så kan man se att synen på historien utvecklas genom de vetenskapliga upptäckter som görs.

För att förstå och påverka vår nutid måste vi förstå vår historia. Därför handlar det här numret av Rebell om vår närmaste förhistoria. Tidningen Rebell och ungdomsförbundet RKU bildades i början av 90-talet efter ett av de mest omvälvande århundradena i mänsklighetens historia. Världskrig, ekonomisk kris, revolution, uppror avlöste varandra. I korta artiklar och nedslag försöker vi teckna en bild över vad som egentligen och fram för allt varför det hände.

När vi försöker förklara historien använder vi oss den historiska materialismen, som är marxismens filosofi. Det kan låta lite krångligt men bygger på en ganska enkel tanke. Historiematerialismen säger att vi ska utgå från den konkreta verkligheten. Motsatsen till det kan vara att utgå från Guds ord eller från idéernas värld. Detta kallas i motsats till materialism för idealism.

Vi kommunister menar att för att förstå historien måste man utgå från verkligheten och från de intressen som spelar in. Det måste vi också göra när vi tar ställning till aktuella frågor här idag.

Det är upp till dig att avgöra om vi lyckats att göra historien begriplig. Förhoppningsvis lär du dig något. Den viktigaste lärdomen vi vill förmedla är detta enkla: Vad som ska stå i framtidens historieböcker är upp till oss.

Världen runtomkring präglas av fattigdom, rasism, krig, förtryck, miljöförstöring. Vill vi bli ihågkomna som generationen som satte stopp för detta vansinne är det dags att ta till handling. Tillsammans kan vi skapa historia.

Första kriget om

Historian före första världskrigets utbrott är för många främmande. Kanske beror det på att detta krig mer än något annat visar på vad som kan hända när handeln och imperialismen får härja fritt.

TEXT: FANNY EDSTAM

FÖRSTA VÄRLDSKRIGET VAR en ekonomisk, politisk och militär konflikt centrerad i Europa från 1914 till 1918. En konflikt som engagerade alla världens stormakter samlade i två motsatta allianser. De allierade; Storbritannien, Frankrike och Ryssland och Centralmakterna; Tyskland, Österrike-Ungern och Italien. Mer än 70 miljoner soldater mobiliserades i ett av de största krigen i historien. Över nio miljoner soldater dödades. Bakgrunden till första världskriget är på många punkter omstridd, särskilt om vem som bär skulden för dess utbrott. De berömda fredsfördragen tillskrev de besegrade centralmakterna ensamma skulden till kriget. De allierades krigspropaganda menade att kriget främst, om inte uteslutande skulle ha vållats av Tysklands påstådda målmedvetna strävande efter världsherravälde och överfall på fredliga grannar. Däremot i tysk officiell propaganda framstår kriget som uteslutande vållat av de allierades strävande att omringa och förinta det tyska riket. Men dessa förenklningar av skuldproblemet godtas oftast inte. Skulden kan varken påläggas en enskild person, regering eller nation.

Det talas ibland om »Laissez faire«, eller »Låt gå« när orsakerna till första världskrigets utbrott diskuteras. Uttrycket användes framförallt av fysiokraterna i Frankrike, men utvecklades och är kärnan i många kända ekonomers principer, bland annat Adam Smith. Men han använde istället uttrycket »den osynliga handen«. Tiden innan första världskriget präglades av den industriella revolutionen som då fick ett rejält genombrott i Europa och Nordamerika. Handeln pågick mer

omfattande än någonsin med en kapitalism där restriktionerna var i princip obefintliga. De skatter och avgifter som fanns var där enbart för att försvara äganderätten. Handeln pågick utan kontroll, en så kallad låt gå-politik härjade.

MELLAN 1870 OCH 1913 ökade både utrikeshandeln och den imperialistiska expansionen kraftigt. Det pågick en varuhandel som tydligt började utveckla mönstret mellan råvaror och industrivaror. En mängd länder drogs in i världspolitiken och handeln. De beroendeförhållanden som då etablerades blev långlivade. Under den sista tredjedelen av 1800-talet ockuperade västvärlden stora områden. Storbritannien hade ett imperium med över 345 miljoner människor. Belgien ockuperade territorier som var åtta gånger större i yta än själva landet och Holland styrde över 35 miljoner människor i Asien. Råvaror från de europeiska kolonierna och bosättningarna var nödvändiga för västvärldens industriella utveckling och expansion. Europa blev centrum för hela världsekonomin, men samtidigt var de mäktigaste länderna i Europa rivaler och starkt tävlingsinriktade om världsledarskapet. För att erövra och styra över andra kontinenter benämndes de som »mission civilisatrice« (civiliseringsuppdraget) i den franska kulturen över barbariska primitiva människor. Poeten och författaren Rudyard Kipling beskrev i sin dikt »The White Man's Burden« (Den vita mannens börda) om den uppoffrande engelsmannen som hjälpte dessa »Halv devil and halv child«. Vid 1902 kallade J.A. Hobson detta fenomen för imperialism. Han menade att den koloniala expansionen berodde på jakten på profit, som var nödvändig i och med

den sjunkande möjligheten för investeringar inom Storbritannien. Karl Kautsky, ledande teoretiker för det tyska socialdemokratiska partiet skrev 1907 om en ny fas i kapitalismen i och med utvecklingen från 1880-talet som karakteriserades av en monopol-situation på marknader, byggandet av imperium och kolonisering av jordbruksområden. Han skrev också om tävlan mellan de olika supermakterna med en ökad militarisering. Rosa Luxemburg, en ledande marxistisk teoretiker menade vid 1913 att kapitalismen inte kunde reproducera sig själv utan att hitta nya marknader, råmaterial och arbetskraft. Kapitalismen behövde en »tredje person« utanför den kapitalistiska sektorn, som senare kom att kallas för tredje världen. Detta perspektiv delades senare av Vladimir I. Lenin som i sin studie 1917 diskuterade den imperialistiska fasen som en naturlig utveckling i kapitalismen.

TYSKLAND ENADES UNDER Otto von Bismarck och stod för en snabb industriell utveckling. De gick på bara några årtionden från ett jordbruksland till en modern industristat. År 1882 var 41,6 procent av befolkningen sysselsatta i jordbruket för att år 1907 vara nere på 28,4 procent. Andelen sysselsatta inom industrin gick under samma tidsperiod från 34,8 procent till 42,2 procent. Arbetslösheten och hushållsnära tjänster minskade, medan personer sysselsatta inom handeln och offentliganställda ökade. Det som framförallt expanderade var framställningen av stenkol. Från 1890 kom nya ledande sektorer bestående av elektronik, maskinbyggeri och kemiindustri. Framställningen av förbränningsmotorer och bilar fick stor betydelse och 1912 producerade den tyska bilindustrin 16 000 bilar. Den största

24 maj 1900 USA skickar soldater till Kina för att skydda sina intressen under det så kallade Boxarupproret.

1 maj 1901 Rekordstora demonstrationer på arbetarrörelsens högtidsdag, med bland annat 15 000 demonstranter i Stockholm.

15-17 maj 1902 Över 120 000 svenska arbetare deltar i en storstrejk för allmän och lika rösträtt

10 oktober 1903 Sufragetterörelsen för kvinnlig rösträtt startas i gång i Storbritannien.

världsherravälde



Första världskriget har gått till historien som det stora skyttegravskriget. En stor del av soldaterna dog eller skadades, ofta inte av striderna utan sjukdomar.

producenten var Opel. Detta i stor grad tack vare stora universitet med satsning på just kemi.

VID DEN FÖRSTA STORA depressionen 1873-1896 introducerade Tyskland skatter på både jordbruks- och industriprodukter. Dessa avgifter ökade allt mer och blev så småningom populära runt om i Europa. Ryssland blev det mest skattade landet för att skydda deras nya industri från utländsk konkurrens, de förde en så kallad protektionistisk politik. Vid första världskrigets början var det bara Storbritannien, Holland och Danmark som hade bevarat sina frihandelssystem. När stora investeringar genomfördes i Tyskland på slutet av 1800-talet blev konkurrensen mellan företagen allt hårdare. Priserna föll på många områden vilket ökade motivatio-

nen för företagen att samverka i syfte att begränsa konkurrensen och hålla priserna uppe, kartellbildning. Antalet karteller ökade snabbt. År 1879 fanns 16 registrerade i Tyskland och vid första världskrigets utbrott närmare 600 kartellbildningar. Tyskland blev på grund av kartellbildningar och en expansiv kemiindustri den starkaste industriella makten i Europa. De mobiliserade till att utmana världsordningen och började organisera ett allianssystem. Tyskland fick snabbt svar och Europa gick in i allianser som tog stegen mot ett omfattande krig. Makten över kolonier, råvaror, priser och världshandel är för kapitalistiska länder mer prioriterade än fred. Det visade första världskriget som på allvar startade år 1914 med omfattande förödelse för människor.

DEN 11 NOVEMBER 1918 kom Tyskland överens om vapenvila, senare känd som Stilleståndsgagen och kriget avslutades med en seger för de allierade. Efter första världskriget låg stora delar av Europa i ruiner, många människor hade mist livet och marknaden var kaosartad. Det uppstod ett ifrågasättande av laissez-fairesystemet och marknaden gick till att bli mer reglerad. Under kriget gick många länder åt ett allt mer protektionistiskt håll och var tvungna att vara så självförsörjande som möjligt med stor statlig inblandning vilket var grunden till både mer reglerade kapitalistiska länder, välfärdsländer och fascistiska stater. ★

2 januari 1904

Bantufolket Herero gör uppror mot den tyska kolonialmakten i nuvarande Sydafrika.

13 augusti 1905 Norska folket

röstar för att upplösa unionen med Sverige, med röstsiffrorna 368 392 för upplösning och 184 mot upplösning.

10 maj 1906 Tsar Nikolaj av

Ryssland inför Duman, ett parlament, för att blidka de protester och strejker som pågår i landet.

22 juli 1906 Tsar Nikolaj upplöser

Duman efter att den på sitt andra möte velat genomföra fler sociala reformer.



REVOLUTION

FÖR BRÖD, FRED OCH JORD

För första gången i människans historia tar arbetarklassen över makten. Och detta i ett fattigt och krigsdrabbat Ryssland. Rebell förklarar hur det kunde vara möjligt.

TEXT: ALFREDO TERAN-ÖMAN

RYSSLAND TIDIGT 1900-TAL är ett fattigt bondesamhälle och tsarvälde med imperialistiska ambitioner.

Ifall Marx fick gissa på var arbetarklassen skulle ta makten först, hade han nog sagt Tyskland, England, Frankrike eller USA och knappast det efterblivna landet i Öst.

Men med arbetarkampens uppsving i Europa de första tio åren på 1900-talet växte klasskampen även i Ryssland, med strejker, arbetarorganisering och demonstrationer som följd, dessa slogs ned med en otrolig brutalitet från tsarväldet sida. I klasskampen växte många olika soci-

alistiska grupper fram, en av dessa var bolsjevikerna, ideologiska ledna av Lenin. Detta parti skulle visa sig vara avgörande för arbetarklassen och böndernas enande och seger i revolutionen.

NÄR ARBETARKAMPEN slagits ner (bokstavligt) och vågen av arbetaruppror lagt sig, betonar Lenin vikten av en god reträtt, vikten av att göra sig av med frasradikaler som motsätter sig legala kampmetoder och inte förstår hur arbetarkampen växer och minskar i vågor och vikten av att anpassa sig efter dessa. I perioder av minskad arbetarkamp, alltså tider av motvind för oss kommunister, krävs anpassning av taktiken.

»Av alla slagna oppositionella och revolutionära partier retirerade bolsjevikerna med den bästa ordningen, med de minsta förlusterna för sin »armé«, med bäst bibehållen kärntrupp, med de ringaste (ifråga om djup och obotlighet) splittringarna, med den minsta demoraliseringen samt med den största förmågan att återuppta arbetet så brett, riktigt och energiskt som möjligt. Och detta hade bolsjevikerna uppnått endast därför att de skoningslöst avslöjade och jagade bort frasrevolutionärerna, som inte ville förstå att man måste retirera, att man måste förstå att retirera och att man ovillkorligen måste lära sig arbeta legalt i de mest reaktionära parlament, i de mest reaktionära fackföreningar, kooperativa föreningar, försäkringskassor och dylika organisationer.« – Lenin

12 juli 1908 Fartyget

Amalthea som härbärgerar strejbrytare sprängs. Anton Nilsson döms till döden för dådet, men benådas senare efter en stor folklig kampanj.

18 januari 1909 Socialistagitatorn Kata Dalström

döms till två månaders fängelse för att ha »smådat« Sveriges riksdag i ett föredrag där hon sa »Första kammaren valdes av oxar, får, getter, svin och penningpåsen – då kan ni själva tänka er huruvida representanterna är«.

8 mars 1910 Internationella

socialistiska kvinnokonferensen beslutar göra 8 mars till den internationella arbetarkvinnans dag.

I och med detta, samt tack vare en levande debatt kunde bolsjevikerna ideologiskt besegra reformisterna och radikalisterna. Detta gjorde att bolsjevikerna hade kvar sitt inflytande i städernas ständigt växande arbetarklass, framförallt Sankt Petersburg-arbetarnas sovjeterna något som de ansåg avgörande eftersom de var



Lenin

de största och aktivaste. Detta gjorde de genom att järnhård disciplin, så de kunde manövrera och ändra sin taktik i och med förutsättningarna. Denna icke-dogmatism var avgörande för bolsjevikernas framgångar, denna förmåga att analysera varje situation utifrån sina förutsättningar. Eller som Lenin bildligt förklarade:

»Det räcker inte att vara revolutionär och anhängare av socialismen eller kommunismen i största allmänhet... Man måste också förstå att i varje ögonblick finna den speciella länken i kedjan, som man med all kraft måste gripa tag i för att kunna hålla fast hela kedjan och förbereda en säker övergång till nästa länk«

Men man saknade inflytande på landet, här var det framförallt Socialistrevolutionärerna som hade inflytande, ett opportunistiskt socialistiskt parti pendlandes mellan radikalism i form av terrorism och reformism.

Bolsjevikerna insåg, till skillnad från mensjevikerna och Socialdemokratin ute i Europa, vikten av att förena sig med bönderna. Reformisterna (mensjevikerna och socialdemokraterna i Europa) var mer dogmatiska, mer »mekaniska«, de trodde bara på socialismen som ett samhälle som närmast automatiskt framträder som steget efter kapitalismen. Lenin menade istället att i och med imperialismen (kapitalismen som världsomspännande system, transnationella företag) så kommer den brista i sin svagaste länk, och inte i det land där kapitalismen utvecklats längst.

HISTORIEN HAR GETT Lenin rätt, men hur kom det sig att imperialismens svagaste länk var Ryssland?

I februari 1917 utbröt Februarirevolu-

tionen. Bolsjevikerna tillsammans med mensjevikerna och socialistrevolutionärerna störtade tsaren och genomförde en så kallad »borgerligt-demokratisk« revolution. Revolutionen var alltså inte socialistisk, man enade brett arbetare och bönder.

Från 1905 till februarirevolutionen 1917 var parollen: *»Tillsammans med alla bönder mot tsaren och godsägarna medans bourgeois neutraliseras, för den borgerligt-demokratiska revolutionens seger«*. Detta var unikt i den meningen att ett proletärt parti hade sådant inflytande i den borgerligt-demokratiska revolutionen. Man bildade provisorisk regering, bestående av alla möjliga socialister och liberaler. Men det var inte unikt som företeelse, till skillnad från vad som skulle komma, nämligen Oktoberrevolutionen.

Detta skedde mitt under ett flammande världskrig, därför var den härskade klassen, militärer och den borgliga ideologin försvagad, kapitalisterna hade fullt upp med att slåss mot varandra.

NU HADE BOLSJEVIKPARTIET lyckats ta tag i en av de länkar som Lenin talade om, lyckats hålla kvar kedjan och dragit Ryssland till en ny etapp, då gällde det såklart att genast sträcka sig efter nästa länk, nästa etapp. Den provisoriska regeringen valde att fortsätta kriget, detta gav bolsjevikerna ytterligare stöd hos arbetare, bönder och soldater, de som plågats mest under krigsåren. Under denna period förelåg en revolutionär situation i landet, folket var i hungersnöd, kapitalismen var i politisk, ekonomisk och organisatorisk kris, ett system skifte ansågs nödvändigt av stora delar av den ryska befolkningen. I denna etapp var huvudparollen istället: *»Tillsammans med de fattiga bönderna mot kapitalismen i stad och på land, medan medelbönderna neutraliseras, för proletariatets makt«*. Eller som en kändare paroll *»All makt åt sovjeterna (arbetarråden)«*.

Inbördeskriget väntade till oktober med att bryta ut, Lenin ansåg det omöjligt med en socialistisk revolution utan att ha majoriteten av folket med sig, utan att ha ytterligare radikaliserat bönderna.

Stadens proletariat gav sig i perioden mellan februari revolutionen och oktober revolutionen sig ut på landet för att propagandera och stärka bandet mellan de fattiga bönderna och arbetarna i staden.

Man hade skapat en form av dubbel-

makt i sovjeterna, som var starka bland arbetarna och soldaterna, dessa dominerades av Bolsjevikpartiet.

Man underminerade på så sätt den provisoriska regeringen och den 7 november 1917 hade Bolsjevikpartiet så stort inflytande att man bara på några timmar tog makten över regeringsbyggnader, vinterpalatset och huvudstaden Petrograd (Sankt Petersburg).

Liknande revolutionär situation rådde i flera Europeiska länder, de krigande nationerna vände sina vapen mot den Ryska Sovjetstaten, de var rädda för det exempel de utgjorde för de växande arbetarupproren i sina hemländer. I Sverige pågicks hungerkravaller, arbetare och soldater i hela landet tog över ransoneringsbodar och storbönders matlager inspirerade av Ryska revolutionen. I Tyskland tog Spartakisterna makten i delar av Berlin och Tyskland. Oktoberrevolutionen ansågs ett hot bara genom sin existens, som ett exempel på att herrar och kungar kan avsättas. Första världskriget tog slut när Japan, USA, Frankrike, Storbritannien, Italien allierade med mindre nationer och »de vita« kontrarevolutionärerna istället vände sina gemensamma krafter mot Ryssland. Röda armén kämpade ensam (med hjälp av enskilda kommunister från andra länder) mot världsimprialismen till 1924 innan folket äntligen kunde bygga upp sitt land som låg i spillror efter 10 år av krig. ★

13 januari 1914 Protestsångaren Joe Hill – född Joel Emmanuel Häggglund i Gävle – grips för ett rånmord han inte begått. Han avrättas nästan två år senare.



1 maj 1912 Ryska socialisten och blivande Sovjetambassadören Aleksandra Kollontaj förstamajtalar på Gärdet i Stockholm

16 augusti 1913 Löpande bandet introduceras på Fords bilfabriker vilket innebär en kraftig ökning av produktiviteten.

Tyskland mellan två världskrig

TEXT: HAMPUS PERSSON

I SAMBAND MED DEN tyska nationalstatens grundande bildades Tysklands Socialdemokratiska Parti (SPD), som ett revolutionärt parti. Men arbetararistokratin (arbetare som givits en privilegierad ställning i produktionen och fått gemensamma intressen med kapitalet), en övertro på parlamentarismen och en allmän legalism placerade partiet på ett sluttande plan högerut. Vid krigsutbrottet 1914 fullbordades sveket. För den borgerliga legitimitetens skull pantsattes den internationella solidariteten och SPD slöt upp bakom sin borgarklass imperialistiska strävanden. Detta drev fram en splittring i SPD där USPD formerades som ett pacifistiskt parti med revolutionära underströmmar. Under krigets gång avskärmade sig SPD mer från den arbetarklass partiet sprungit ur. De blev allt mer en betrodd del av etablissemanget.

När krigsnederlaget var ett faktum var den tyska borgerligheten i behov av socialdemokratin som en samarbetspartner och stöttepelare, något som SPD mer än gärna ställde upp på. Arméledningen befarade att planlöst retirerande soldater skulle föra med sig revolutionen till Tyskland. Därför beslutade arméens högsta ledning att egenmäktigt och över en natt byta ut regering och författning. En bräcklig parlamentarisk demokrati infördes med motkravet att den nybildade regeringen skulle söka vapenstillestånd och fred så fort som möjligt. Resultatet av detta realpolitiska genidrag blev att militärens heder kunde räddas och dolkstötslegenden planteras.

I NOVEMBER 1918 GJORDE matroserna i den tyska flottan myteri, det blev en revolutionär impuls som fick det tyska folkets massor att resa sig. Arméen i hemlandet, städernas arbetarklass och stora delar av landsbygdens befolkning anslöt sig till kampen för upprättandet av arbetar- och soldatråd. Detta kom som en chock för en socialdemokrati som hatade utomparlamentariskt arbete, som såg upproret som olagligt och som strävade efter stillsamma parlamentariska reformer i samråd med riksdagens liberala partier. Den 9 novem-

ber 1918 tågade arbetarna från fabrikerna i jättelika demonstrationståg mot Berlins centrum. Soldaterna som utplacerats för att stoppa tågen anslöt sig istället. En förskräckt borgerlighet agerade snabbt och svarade med kejsarens abdikering och rikskanslern prins Max Von Badens avgång. Men också hans författningsvidriga tillsättande av Friedrich Ebert, SPD:s ledare, som ny rikskansler. Den nyttillträdde rikskanslerns första gärning var att försöka bryta upp demonstrationstågen och återställa ordningen. Ebert misslyckades och på kvällen utlystes val till arbetar- och soldatråd i fabriker och kaserner. Råden var ett försök att etablera en parallell och demokratisk statsmakt. Snabbt lyckades råden få igång förvaltningen av de samhällseliga institutionerna men SPD-ledningen lät sig inte charmas. De såg råden som bolsjevikinfluerade och smidde planer på deras avskaffande. Fokus sattes på att avveckla de råd som till stor del bestod av dess egen kader och som Ebert dessutom formellt valts till högste ledare för. Upproret som fört socialdemokratin till makten var ett blixtsnabbt folkligt initiativ som inte kunde hejdas av en försvagad och splittrad borgerlighet. Det var ett uppror som valde en motvillig socialdemokrati till sin ledning. Men nu var det samma lömska socialdemokrati som metodiskt och kallblodigt skulle beorda och planera kontrarevolutionens offensiver.

På julaftonsmorgonen 1918 beordrade Ebert om artilleriell mot de revolutionära matrosernas kaserner i Berlin. Några dagar senare drog upprörda demonstrationståg med beväpnade kolonner genom Berlin och strategiska platser ockuperades av revolutionära miliser. Men lyckan blev kort. Den 11 januari tågade de första frikårerorna in i Berlin, tränade, mobiliserade och beväpnade av SPD-toppmannen Gustav Noske. De disciplinerade och protofascistiska regeringstrupperna var överlägsna arbetar- och soldatrådets hastigt uppställda och undermåligt beväpnade förband. Där kontrarevolutionen drog fram och segrade utspelade sig groteska scener av massavrättningar, tortyr och misshandel -allt i socialdemokratiens krig mot arbetarklassen.

De tyska kommunisterna hade inga

gynnsamma förutsättningar. Spartakusförbundet som tidigare utgjorts av de revolutionära krafterna inom USPD hade brutit sig ur och bildat Tysklands Kommunistiska Parti -KPD. Men än var man för svaga. Revolutionen hade ingen tillräcklig kommandocentral, nationell ledning, plan eller målsättning -inget starkt leninistiskt parti. Lokala strider blossade upp vid olika tidpunkter mellan kontrarevolutionen och lokala revolutionära miliser runt om i Tyskland. Men de förmådde aldrig dela ut ett samlat dräpande slag och chansen gled dem ur händerna. Stridernas epicentrum försköts och revolutionen besegrades.

I MITTEN AV 1919 var den tyska revolutionen slutligen besegrad och SPD kunde regera ostört. Men deras makt var ihålig; många av kontrarevolutionens frikårer var nu beredda att vända sina vapen även mot dem. När läget hade stabiliserats hade SPD spelat ut sin roll som den tyska borgerlighetens räddare i nöden, som tack för mödan fick man nu enligt dolkstötslegenden ta på sig skulden för krigsnederlaget. Den tyska arbetarklassen hade åderlåtits svårt av kontrarevolutionen. Men i nederlaget såddes fröet till framgång. De tragiska erfarenheterna från den tyska revolutionen gav dyrköpta lärdomar om hur kampen måste föras; om socialdemokratins samhällsbervarande karaktär och kontrarevolutionära potential samt behovet av organisation, planering, disciplin och ledning. Lärdomar som det tyska kommunistpartiet skulle ha nytta av under 30-talets klasstrider.

Vid det här laget var borgerligheten redo att återta initiativet och natten mellan den 12-13 mars 1920 sattes "Kapp-kuppen" i verket. Utan svårigheter eller motstånd övertogs makten och regeringen fick ta till flykt. Samma SPD-ledning som hänsynslöst bekämpat arbetarklassens demokratiska rådsorganisering uppmanade nu till generalstrejk för att protestera. Strejken lamslog Tyskland fullständigt. I Ruhrområdet mynnade strejken ut i en väpnad konflikt och en improviserad röd armé ryckte fram med full kraft. Efter en veckas strider hade man kontrollen över hela Ruhrområdet. Men rädslan för en ny revolution förena-

15 september 1916

Stridsvagnar används för första gången av brittiska armén vid floden Somme i norra Frankrike

27 januari 1918 Finska

inbördeskriget utbryter mellan de röda och vita. Sverige skickar soldater för att strida på de konservativa vitas sida

24 maj 1919

Sverige beslutar om att införa kvinnlig rösträtt.

de snabbt fascister och socialdemokrater igen. Kuppmakarna drog sig tillbaka och belönades med amnesti. Huvudproblemet blev generalstrejken och avvärjningen av de röda förbanden i Ruhr. Socialdemokratiska fackföreningsledare gled smidigt in och övertalade de strejkande massorna att återgå till arbetet och de fascistiskt sinnade trupperna som kuppen vilade på sattes nu in mot de kämpande arbetarna i Ruhr som skningslöst slogs ner. SPD:s bestående av sitt eget svek decimerade partiets väljarstöd för decennier framöver och många desillusionerade arbetare drevs in i fascismens famn.

EFTER ETT PAR ÅR I MITTEN av 20-talet då världsekonomin tycktes ha lämnat krig och oroligheter bakom sig störtade den ner i den värsta och mest dramatiska krisen någonsin. Krisen innebar en svår social oro i hela västvärlden. I Sverige tecknades Saltsjöbadsavtalet och en lång era av raffinerat klassamarbete inleddes med kapitalet och socialdemokratin som huvudparter. En revanschistisk tysk borgarklass skulle komma att välja en annan väg och ett annat slags klassamarbete; den ariska folkgemenskapen.

En pungslagen tysk kapitalism drabbades än hårdare av krisen efter att ha fråntagits sina kolonier och tvingats acceptera ett förödmjukande och hämmande Versaillesfördrag. Levnadsförhållandena försämrades avsevärt. Arbetslösheten ökade drastiskt, anställningsförhållanden försämrades, besparingar blev värdelösa osv. Krisens påverkan på Tyskland blev så enorm att ett av Europas kulturellt högst stående folk omfamnade en irrationell rashatsideologi.

Kapitalismens lagbundna överproduktionskriser mynnar ut i social oro, utslagna människor, lidande och förstörelse. Ett starkt kommunistparti kan använda en sådan situation som en hävstång för att sprida ett klassmedvetande, höja den politiska nivån och tillföra ett systemperspektiv.

I denna särskilda historiska situation kunde Tysklands Kommunistiska Parti (KPD) med den legendariske ledaren Ernst Thälmann i spetsen,

pedagogiskt förklara, föra ut och få gehör för sin politik. Den tyska arbetarklassen hade empiriska erfarenheter av klassmotsättningarnas oförsonlighet genom kontrarevolutionens råhet. Och när den kapitalistiska världen lamslogs av krisen genomfördes en massiv industrialisering utan historiskt motstycke i Sovjetunionen. Femårsplanerna visade sig vara överlägsna den fria mark-

nadens anarki. Socialdemokratins svek och det efterföljande inbördeskriget ledde till en politisk radikalisering men samtidigt också en organisatorisk försvagning av den tyska arbetarklassen.

SPD-LEDNINGENS FORTSATTA inflytande över arbetarklassen utgjorde det största hindret för ett proletärt agerande mot fascismens frammarsch. Vad socialdemokratin var kapabel till hade man fått uppleva allt för väl. Också denna gång reducerade man sig till monopolkapitalets vakthund; SPD-ledningen fortsatte in i det sista att fjäska för NSDAP och nekade enträget alla kommunistiska propåer om enat agerande. Tidigt sattes huvudfokus på att bryta den socialdemokratiska hegemonin i arbetarklassen, något som visat sig vara en absolut nödvändighet för revolutionära framsteg. Den så kallade klass mot klass-politiken satte därför SPD som huvudfiende. Man ställde ekonomiska krav i opposition mot SPD samtidigt som man sökte enhet med de socialdemokratiska arbetarna för att på sikt vinna dem för den proletära revolutionen.

En vulgärt förenklad historieskrivning är att det var kommunisternas principfast revolutionära klasspolitik, eller med andra ord deras »sektarism«, som omöjliggjorde en enhetsfront tillsammans med socialdemokratin. Detta är en anti-kommunistisk historieförfälskning. Det var SPD-ledningens kommunistkräck som utgjorde det största hindret. När arbetarklassens skyddsskär, Röd Frontkämpeförbundet växt till sig och kunde mäta sig och försvara sig från brunskjortorna i SA var SPD inte sena med att förbjuda den. När man satt i regeringsställning passade man också på att förbjuda 1 maj-demonstrationer och satte i Berlin in poliser att skjuta ihjäl dem som trotsade mot förbudet osv.

Den tyska arbetarklassen fick betala ett högt pris för kapitalismens kris. Näringslivet och regeringen genomdrev omfattande ekonomiska och sociala nedskärningar parallellt med en enormt hög arbetslöshet. I detta läge fortsatte den hårt prövade tyska arbetarklassen att föra en hjältmodig kamp. Strejker, protester och demonstrationer fortsatte i ökad takt. Vägran att gå med på ytterligare nedskärningar fick slutligen regeringen på fall.

Den tyska kapitalismen skakades om rejält och intrycken från runt om i världen pekade alla åt samma håll; kris och tillbakagång i den kapitalistiska världen - framgång och utveckling i den socialistiska. Det tycktes

nästan som att KPD skulle lyckas omvandla den ekonomiska krisen till en allmän kris för hela det politiska systemet. Man befärade att krisen var kapitalismens dödsryckningar, eller kanske snarare socialismens födslösvåldor. Kapitalismens fortlevnad var inte given och borgarklassen befärade att man inte längre hade råd med en parlamentarisk demokrati och liberala fri- och rättigheter när klasskampen hårdnade.

I och med krisens förödande genomslag och kommunisternas framsteg i dess svallvågor kunde den borgerliga demokratin inte längre garantera status quo. Klasskampen lyfte fram Hitler och den rörelse som baserades på hans idéer. Den tyska borgerligheten behövde helt enkelt Hitler och det National-socialistiska Arbetarpartiet (NSDAP).

TYSKLANDS NÄRINGS LIV bestående av monopol, truster och karteller låg bakom den nazistiska aggressionen. Men det var inte bara kapitalet som bar fram nazismen utan också de skikt av bittra människor som klämdes mellan just storfinansens på ena sidan och arbetarrörelsen på den andra. Givetvis var det traumatiskt för småborgerligheten att se sina besparingar försvinna under krisen - en erfarenhet som gjorde dem mogna för fascismen. När ramarna för samhället bågades och brast drogs medelklassen allt mer åt höger. Weimar-republikens förestående sammanbrott radikaliserade skikt som såg sina ställningar hotas. En desperat småborgerlighet och ett revanschistiskt monopolkapital var alltså de främsta klasskrafter som bar fram nazismen.

Nazisterna maskerade sig listigt som ett arbetarparti med en radikal retorik. Men i själva verket var de inte en samhällsomstörtande utan en samhällsbevarande kraft. Fascistiskt maktövertagande handlar inte om att omvandla utan om att bevara och säkerställa en samhällsordning. Nazisternas sociala och ekonomiska program gick inte ut på att ifrågasätta klassamhället utan att rädda det. Det fick sin genomslagskraft genom ett anammande av en rad skenbart folkliga och populistiska slagord.

TYSKLAND VAR ETT LAND med en dysfunktionell och instabil politisk apparat, missnöjda folkmassor men en nedkämpad och desillusionerad arbetarrörelse, strömningar av nationalistisk bitterhet över nederlaget i kriget och drastiskt försämrade levnadsvillkor. Det var en mörk miljö, perfekt för det fascistiska ogräset att växa i. ★

1 januari 1920

Motboken införs i Sverige i syfte att minska alkoholkonsumtionen.

22 december 1921

Irland blir ett självstyre. Nordirland står dock kvar under brittisk kontroll.

30 december 1922

Sovjetunionen bildas.

28 mars 1923

Sveriges första kommunala busslinje öppnas i Göteborg.

Folkhemmet

På några årtionden byggdes den offentliga välfärden ut i Sverige med skola, vård, omsorg, bostäder, a-kassa och mycket mer. Hur blev den utvecklingen möjlig?

TEXT: MOA HAMARK

I RYSSLAND DEN 2 MARS år 1917 får flera hundra år av tsarvälde äntligen sitt slut när Nikolaj II abdikerar efter påtryckningar från det ryska folket. I oktober samma år ersätts den provisoriska regeringen av bolsjevikpartiet, och efter ett flera år långt inbördeskrig bildas det socialistiska Sovjet.

Det är inte svårt att dra paralleller mellan Ryssland och Sverige vid den här tiden – en stor del av befolkningen är arbetare, eftersom industrialiseringen kommit relativt långt i båda länderna, men det finns också en stor andel bönder. Många är fattiga och har svårt att få utbildning, och demokratin är tvivelaktig – är du man får du bara rösta om du betalat skatt i tre år, gjort värnplikten, inte sitter i fängelse och inte är omhändertagen av fattigvården, och är du kvinna får du inte rösta alls. Koalitionsregeringen bestående av socialdemokrater och liberaler som har makten i Sverige ser därför mycket allvarligt på händelserna i Ryssland. Där har arbetarna gjort revolution, störtat den gamla ledaren och påbörjat bygget av en arbetarstat. Varför skulle inte samma sak kunna hända här?

FÖR ATT FÖRHINDRA ATT Sverige går samma öde till mötes som Ryssland mynnas begreppet folkhem. Den första som talar om folkhemmet är Per Albin Hansson, då partiledare för Socialdemokraterna och senare även statsminister. I sitt tal »Folkhemmet, medborgarhemmet«, som han år 1928 framför under en debatt, säger han bland annat att »Hemmets grundval är



Per Albin
Hansson

gemensamheten och samkänsla», men att »Olikheterna äro stundom skriande«, och för att ändra på detta, för att Sverige ska bli gott för alla att leva i, så »... måste klasskillnaden avlägsnas, den sociala omsorgen utvecklas, en ekonomisk utjämning ske, de arbetande beredas andel även i det ekonomiska förvaltandet(...)«.

Folkhemmet blir helt enkelt visionen om klassarbetets Sverige. Tankarna på en revolution måste stillas hos arbetarna – istället ska man visa dem det goda medborgarhemmet, muta dem och få dem att bli nöjda så att de släpper tankarna på att vända rådande samhällssystem över ända.

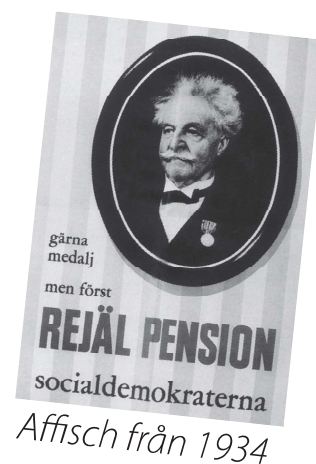
OCH DET FUNGERAR. Det fungerar till och med alldeles utmärkt. År 1932 vinner Socialdemokraterna riksdagsvalet och Per Albin Hansson blir statsminister. Visionen om folkhemmet, medborgarhemmet, kan börja gå från idé till verklighet. Inom loppet av några år har man skänkt svenska folket lagen om folkpensionering, folktandvård, två veckors lagstadgad semester, arbetslöshetsförsäkring, mödra- och barnavård och bidragsförskott till ensamstående mammor.

Det fortsätter i samma tempo. Under kommande decennier är Sverige ett land i blomstring. Den allmänna trygghetspensionen utformas, alla blir sjukförsäkrade, barnbidraget införs och under en tioårsperiod på 50- och 60-talen byggs det en

miljon bostäder. Hjulena i industrin snurrar i rasan- de fart, Sverige exporterar bland annat mycket stål och tillväxtkurvan pekar uppåt. Den fattiges ängslan »för morgondagen, där sjukdom, arbetslöshet och annan olycka lurar«

(Folkhemmet, medborgarhemmet, 1928) har till stor del utplånats. Per Albin Hanssons vision om ett folkhem har infriats, och förhoppningarna om att detta skulle förhindra en revolution har visat sig stämma. I den svenska arbetarklassen är det lugnt; de som sitter vid makten sitter där, ingen tvingar dem att abdikera, den socialdemokratiska regeringen ersätts inte av kommunisterna och deras dröm om att bygga en arbetarstat.

NÄR MAN SOM UNG i dagens Sverige tittar tillbaka på det folkhem, som idag måste anses vara i det närmaste utplånat, är det nog inte sällan med en viss längtan. En miljon nybyggda bostäder och en låg arbetslöshet verkar vara en dröm för den som är van vid en tillvaro av andrahandskontrakt och osäkra timanställningar. Jämfört med det samhälle vi har idag, där kalla högvindar blåser och där högern och sossarna slagit sönder allt vad gemenskap och samkänsla heter, är folkhemmet något att föredra, och det behöver man inte vara folkhemskramare för att



Affisch från 1934

8 februari 1924

Gaskammare används för första gången vid avrättning i USA.

3 januari 1925

Benito Mussolini tar diktatorisk makt över Italien.

28 maj 1926

Militären genomför en statskupp i Portugal och skapar en högerdiktatur som behåller makten till 1974.

11 maj 1927

Den första serietillverkade Volvobilen rullar ut från fabriken i Hisingen.

t Sverige

anse – det räcker med att vara realist för att inse att det samhälle vi har idag inte duger. Men det är viktigt att komma ihåg att vi inte vill eller kan gå tillbaka till folkhemmet och klassarbetssverige. Vi vill bygga något nytt, som givetvis inkluderar både folkvandvård och lagstadgad semester, men som inte bygger på mutor eller på klassarbete utan på en revolution som helt avskaffar kapitalismen. ★

14 juni 1928 Den kubanska revolutionären Che Guevara föds



»Allt vårt handlande är ett stridsrop mot imperialismen, och en enträgen bön till folken om enighet och sammanhållning mot människosläktets stora fiende: Nordamerikas Förenta Stater«

31 augusti 1928 Bertold Brecht och Kurt Weill's »Tolvskillingsoperan« har urpremiär i Berlin. Pjäsen är en socialistisk kritik av det kapitalistiska samhället. Brecht blir senare tvungen att fly från Nazityskland.

Profit gör kommunen förvirrad

IDAG HAR PRIVATA PERSONLIGA ASSISTANSBOLAG och kooperativ tagit stor plats och gör rejäla vinster. Denna omvandling har varit förvirrande för stadsdelen jag jobbar i. Brukare sa upp sina tider i kommunen för att istället börja hos privata bolag med löften om "större inflytande och flexibilitet" över sin personal och vardag. Med det i ryggen har kommunen försökt bedriva sin verksamhet på samma villkor.

Att driva verksamhet i offentlig sektor bygger ursprungligen på helt andra principer än privat verksamhet. Det ska vara okej att ibland gå minus i sin budget för att kunna ta dessa pengar från någon annan enhet. Det är lugnt att anställa fast personal, för försvinner arbetsuppgifter någonstans kan den personalen förflyttas. Principerna i offentlig sektor är ursprungligen icke vinstdrivande och för både personal och brukares bästa. Men när konkurrensen från de privata personliga assistansbolagen blev påtaglig skapades tyvärr andra principer att följa med ord som rationalisering, effektivisering, ekonomisk hållbarhet och så vidare.

SOM EXEMPEL VET JAG HELT ÄRLIGT INTE i skrivande stund vem som är min chef. Jag har förstått att det finns en chef för hela verksamheten som jag aldrig har träffat. Jag har också en så kallad enhetschef för just personlig assistans. Denna chef byts i genomsnitt ut varje år. Sedan finns det en eller flera så kallade samordnare som har koll på schemat; ibland är det chefen, ibland två främmande personer och ibland en jag känner igen. Dessa ringer mig och frågar om jag kan arbeta och ibland tackar jag ja till att arbeta vissa timmar utan att veta vem jag precis talat med. Jag går och hoppas att schemat stämmer och vet det inte förrän jag klivit in brukarens hem. Ibland är det rätt, ibland får jag sätta på mig skorna och gå hem.

Ett försök till att rationalisera verksamheten var att introducera en vikariepool. Jag fick gå en kurs på två timmar där jag blev tilldelad ett inlogg till datorn. Där skulle jag skriva när jag var tillgänglig och sedan få sms om arbete. Det här var för ett halvår sedan och jag har aldrig ens loggat in i systemet. Jag frågade en kollega häromdagen varför det inte används och hon sa att det blev för krångligt med alla förflyttningar. Man kan ju undra hur mycket införandet av systemet kostade, som vi nu inte ens använder.

DEN KOMMUNALA VERKSAMHETEN BORDE fokusera på bra samhällsservice och sluta tänka så mycket på budget och rationaliseringar. Kommunens styrka ligger just i dess grundläggande principer. Att försöka driva verksamheten inspirerad av privata företag skapar bara en misstro till kommunal verksamhet som dålig, ineffektiv och kostsam. Kommunal verksamhet behöver stå på egna ben tillsammans med ökade resurser. På det sättet kan vi få till en bra vård för våra brukare och en mindre förvirrad arbetssituation. ★



Fanny Edstam

23 år Personlig assistent och studerande

Svenskarna som stred mot fascismen

I Spanien stöttade de rika och mäktiga fascisterna för att sätta stopp för folkens kamp för republik. Till republikens försvar kom mängder med solidariserande från runtom i Europa. Bland annat från Sverige.

TEXT: EVELINA ORRLÖV

JAG HAR BESTÄMT TRÄFF med Patrik Helgeson, ordförande i svenska Spanienfrivilligas vänner, för att prata lite om just de svenska Spanienfrivilliga som reste till Spanien på 30-talet. Han börjar med att ge en redogörelse om vad konflikten i Spanien berodde på och vad det var som hände.

– Spanien var en fattig monarki med usla villkor för arbetare och vanligt folk. Det uppstod ofta konflikter. 1931 upprättas en republik. Under denna tid, i början av 30-talet, pågår det en frammarsch av olika fascistiska grupper runt om i Europa, som inte stöter på något egentligt motstånd.

NÄR FASCISTEN FRANCO påbörjade sin militärkupp tillsammans med högern i Spanien 1936, så förväntar de sig inget motstånd. Men motstånd är just vad de får. Folket tar omedelbart saken i egna händer, de griper till vapen och börjar kämpa mot kuppmakarna. Ett inbördeskrig påbörjas mellan militären och republiken om makten i Spanien.

Just detta att folket i Spanien gjorde sådant kraftigt motstånd mot fascisterna är antagligen en anledning till att så många världen över kom att engagerade sig i kampen. De blev hoppfulla över att se några som inte bara lät fascisterna komma och ta över, utan som kämpade emot.

● Vilka var det då som reste ner för att sluta upp i kampen?

– Från Sverige så var det en överväldigande majoritet unga från arbetarklassen, berättar Patrik. Många oorganiserade, fast bland de organiserade så var det en stor majoritet kommunister.

Sammanlagt var det runt 600 svenskar som reste ner, och av dessa stupade 170 personer.

– En person som är värd att nämna, kommer Patrik på, är Kajsa Rothman. Hon var på plats redan när kriget startade, stannade där och anslöt sig till milisen. Fast hon var en av få kvinnor, de blev senare förhindrade att strida.

● Hur kommer det sig? Tyckte man att det var för tufft för kvinnor av vara med?

– Ja, delvis därför. Men också av praktiska skäl, så att det inte behövde uppföras två separata logement för soldaterna till exempel. Kvinnorna fick stanna hemma och ta hand om familjen istället. Från andra länder deltog en del kvinnor, men mest som sjukvårdare.

INBÖRDESKRIGET PÅGICK i flera år, innan militären slutligen lyckades krossa det folkliga motståndet, med hjälp av vapen från Hitler och Mussolini.

– Franco tillträder som



De internationella brigadernas flagga

statschef och alla de som på olika sätt hade engagerat sig i motståndet förföljdes och massavrättningar förekom.

● Hur gick det för svenskarna?

– De internationella brigaderna skickades hem strax innan slutet på inbördeskriget, säger Patrik. När svenskarna kom hem igen så hyllades de som hjältar. Fast bara av den egna arbetarklassen. Många av de hemvändande hade svårt att återanpassa sig när det kommit tillbaka, med krigsskador och efter att varit borta så länge. Dessutom var detta bara ett par år innan andra världskriget bröt ut på allvar, och med det följde en hetsjakt på kommunister.

KRIGET I SPANIEN var alltså över, men många av de frivilliga fortsatte att engagera sig i internationell solidaritet genom hela sina liv. ★

25 februari 1932 blir Adolf Hitler tysk medborgare. Riksdagsvalet det året blir en stor framgång för nazisterna och Hitler gör anspråk på titeln som rikskansler.

27 februari 1933 brinner Riksdagshuset i Berlin. Kommunisten Marinus van der Lubbe åtalas och döms till döden med giljotin 1934. Vad der Lubbe förklarades 2008 oskyldig av tysk domstol. Med branden som täckmantel införs stora begränsningar i de demokratiska rättigheterna. Under året startar den tyska regimen de första koncentrationslägren, Hitler får oinskränkt makt, fackföreningar och övriga partier förbjuds, Gestapo bildas.

15 maj 1934 Den svenska riksdagen antar en lag om sterilisering av sinnessjuka eller sinnesslöa »som på grund härav sakna förmåga att lämna giltigt samtycke till åtgärden«.

15 september 1935 träder Nürnberglagarna i kraft, vilket gör att judar förlorar sitt medborgarskap. Samtidigt blir hakkorsflaggan ny officiell symbol för Tyskland.



DET STORA FOSTERLÄNDSKA KRIGET

Andra världskriget kan vara det ämnet som pratas om mest om på historiektionerna i skolan. Men vad är det du har lärt dig om det? Vad var egentligen orsakerna till kriget och vilka var det som besegrade nazismen?

KLOCKAN 11.00 DEN 11 november 1918 har kanonerna tystnat i Europa. I en förstaklassvagn, som på order av den franske marskalken Foch körts ut i Compaigneskogen, skriver representanter för den tyska armén och dess regering på villkoren för Tysklands kapitulation. 21 år senare, den 22 juni 1940, står Europa i lågor på nytt. Frankrike är ockuperat av Hitlertyskland och i

samma salongsvagn i Compaigneskogen dikterar nazigeneralen Keitel fredsvillkoren för fransmännens representanter. I den stunden hade Keitel ingen aning om att han mindre än fem år senare i Karlshorst utanför Berlin skulle skriva under Nazitysklands fullständiga och villkorslösa kapitulation till de sovjetiska trupperna.

MELLAN DESSA TRE HÄNDELSE fanns ett

hav av ekonomiska och politiska motsättningar som ledde fram till det blodigaste kriget i mänsklighetens historia. Andra världskriget uppstod inte plötsligt utan mognade fram under de två årtionden som följde första världskriget.

Under mellankrigsåren fördjupades de kapitalistiska och imperialistiska motsätt-

25 november 1936

tillkännager Hitler och den italienska diktatorn Mussolini att de bildat en pakt »för gemensamt försvar mot världskommunismen«.

26 april 1937

bombas den baskiska staden Guernica av tyska Luftwaffe på begäran av den spanska generalen Franco. Denna händelse har skildrats av Pablo Picasso i en mycket berömd målning.

22 december 1938

beslutar Sveriges socialstyrelse att vara jude från Tyskland inte är tillräckligt för att räknas som flykting, detta trots att förföljelserna av judar i Tyskland har blivit internationellt kända, inte mins genom den så kallade Kristallnatten, då judisk egendom och synagogor förstörs och över 20 000 judar skickas till koncentrationsläger.

1936

1937

1938

1939

ningarna i världen. Massarbetslösheten bredde ut sig i de industrialiserade länderna när många småföretag och industrier gick under i den stenhårda konkurrensen från det framväxande multinationella monopolkapitalet. Aktiespekulationen och bubblorna på New York-börsen utlöste det som kom att kallas den stora depressionen i slutet av 1929. Tyskland drabbades extra hårt eftersom de efter första världskriget fått enorma krigsskadestånd att betala till de segrande länderna. Den ekonomiska stagnationen ledde till politiska konsekvenser.

MÅNGA ARBETARE I EUROPA såg kapitalismens oförmåga att ge människor ett drägligt leverne och därför blev Sovjetunionen en förebild. Där rådde 6 timmars arbetsdag och full sysselsättning. Arbetarna, och inte kapitalet, hade det avgörande inflytandet över industrin och politiken. I Tyskland växte kommunistpartiet och man tog upp kampen mot socialdemokratien om det politiska ledarskapet över arbetarrörelsen.

Allt fler borgerliga och småborgerliga krafter blev rädda för ett kommunistiskt maktövertagande i Tyskland. Man behövde en politisk kraft som kunde hålla arbetarna i schack men samtidigt inte inkräkta på kapitalisternas makt över produktionsmedlen. Valet föll till slut på Adolf Hitler och hans nazistparti NSDAP, som med sin retorik om nationell upprättelse från första världskrigets förnedring snabbt vann stöd hos såväl borgerligheten som desillusionerade arbetare. 1933 utsåg den konservativa tyska presidenten Hindenburg nazisternas partiledare Hitler till rikskansler, istället för att ge efter för den tyska arbetarrörelsens krav på politiska och ekonomiska reformer. Hitlers använde sin nya makt till att förbjuda kommunistpartiet och de kommunistiska riksdagsmän och fackföreningsledare som inte lyckas fly arresterades och sattes i koncentrationslägret Dachau. Lägret öppnades redan samma år som Hitler kom till makten och snabbt fylldes med kommunister, socialdemokrater och andra anti-nazister. För den tyska borgerligheten var kapitalismen viktigare än demokratin.

9 juni 1940 ger den svenska regeringen sin tillåtelse till tyska trupptransporter till och från det ockuperade Norge genom Sverige.

22 juni 1941 föreslår den svenska högern ett förbud mot Sveriges Kommunistiska Parti. Några dagar senare ger regeringen tillåtelse för tyska transporter får äga rum mellan Norge och Finland där striderna mot Sovjetunionen står.

Efter Hitlers maktövertagande började den tyska krigsmaskinen åter rusta sig för krig. Man ignorerade de militära begränsningar som Versaillesfreden innebar. På kort tid kunde Tyskland återupprätta en ny militär överlägsenhet. 1935 återinförde man den allmänna värnplikten, som varit förbjuden sedan första världskriget, och året efter tågade tyska trupper in i det demilitariserade Ruhrområdet. 1938 införlivades Österrike i det Tredjeriket och nazisterna började pressa Tjeckoslovakien på att lämna över stora landområden till Tyskland.

FÖR ATT UNDVIKA KRIG försökte de sovjetiska ledarna tidigt få med sig Frankrike i en militärallians, lik den som hade funnits under första världskriget. De franska och brittiska politikerna valde dock en annan väg. De stängde ute Sovjetunionen från militärtsamarbete och försökte rikta Hitlers blicka österut och använda Tyskland som ett vapen mot den hatade kommunismen. Redan 1935 förband sig Sovjetunion att ställa upp med militärhjälp till Tjeckoslovakien ifall Tyskland hotade dess självständighet. Det enda motkravet var att Frankrike också skulle göra det. Istället för att konfrontera nazismen gav de efter för Hitlers utpressningsförsök. Frankrike och Storbritannien uppmanade istället den tjeckoslovakiske presidenten att ge med sig och lämna över sina gränsområden till Tyskland. Det var efter överlämnandet som Neville Chamberlain, Storbritanniens premiärminister, sa de illa beryktade orden; *"fred i vår tid"*.

När Sovjetunionen insåg att Västeuropas politiker inte skulle erbjuda något militärt stöd i en allians mot Hitler, slöt man istället ett eget avtal med sin största fiende Tyskland. Idag framställs detta ofta som en militärallians men det stämmer inte. Pakten var en icke-angreppspakt, ett avtal om att Sovjetunionen och Tyskland inte skulle starta krig mot varandra. De Sovjetiska ledarna var fullständigt övertygade om att kriget ändå skulle komma och avtalet gav Sovjetunionen ytterligare två år av fredstid.

I dagens ideologiskt styrda historieskrivning glöms det sovjetiska fol-

kets uppoffring lätt bort. I böcker, filmer, spel och annan populärkultur är det istället de västallierade militärinsatserna, framförallt den amerikanska, som lyfts fram och hedras. Men tvärt om vad USA och den borgerliga historieskrivningen vill att vi ska tro, var det på östfronten som kriget avgjordes.

ANGREPPET PÅ SOVJETUNIONEN kom den 22 juni 1941, och ledde till en början till snabba tyska segrar. Men det var på sovjetisk mark som tyskarna mötte sin överman.

Den sovjetisk-tyska fronten hade de största frontavsnitten i kriget. Längs den 300 till 600 mil långa fronten led den tyska armén, Wehrmacht, 80 procent av sina förluster. Från det tyska anfallet, på morgonen den 22 juni 1941 fram tills deras villkorlösa kapitulation den 9 maj 1945, förintade eller tillfångatog röda armén över 600 fientliga divisioner. Det är tre gånger mer än på de allierade västeuropeiska, nordafrikanska och italienska fronterna sammantagna.

Vägen till Berlin var lång och priset högt. Varje minut krävde 10 människoliv, varje dygn mer än 14 000 och under hela kriget totalt mer än 20 miljoner sovjetmedborgare, av vilka fler än hälften var civila offer.

DEN TYSKA ARMÉNS krigsföring österut skiljde sig i sin brutalitet från det snabba så kallade blixtkriget i Västeuropa. Frankrike, Belgien, Nederländerna och Luxemburg blev intagna och ockuperade drygt en månad efter att tyska trupper gått över gränsen. Självklart var ockupationsmakten där också extremt förtryckande, framför allt mot motståndsmän eller andra politiska krafter som inte stödde nazismen. Men den nazistiska ideologin skiljde på fransmän och ryssar. Fransmännen och andra västeuropeer var underlägsna den germanska rasen, men de sågs fortfarande som människor. Men för de ryska och slaviska folken väntade inget annat än död. Hatet mot den sovjetiska befolkning-

1 maj 1942 sker de första massgasningarna av judar i Auschwitz-Birkenau, där 1500 män och barn gasas ihjäl så fort de anlänt till lägret. Året innan hade gasning med Zyklon B testats på sovjetiska krigsfångar. Nu inleddes det som nazisterna kallade »den slutgiltiga lösningen» på judefrågan vilket resulterade i 6 miljoners judars död.

3 december 1943 bildas en partisanregering i Jugoslavien under ledning av kommunisten Josip Broz Tito när den gamla kungamakten fallit samman under det tyska anfallet mot landet.

en märktes tydligt i den strategiska planen för invasionen av Sovjetunionen, Operation Barbarossa, som den tyska generalstaben antog i december 1940. I angreppsplanerna talade man öppet om vad målet för kriget mot Sovjetunionen var; *”Det räcker inte för oss att slå den ryska armén och inta Leningrad, Moskva och Kaukasus. Vi måste utplåna landet från jordens yta och förinta dess folk”*.

SOVJETUNIONENS SEGER över Tyskland var inte en slump. Den baserade sig inte i väderleken eller någon enskild generals handlingar. Grunden till segern fanns i

den utveckling av produktivkrafterna som skett åren innan kriget och hur man inom den statliga tunga industrin sedan inbördeskriget lärt sig att arbeta fram planer för snabb omställning till krigsproduktion. De två extra år av fred som Sovjetunionen fick genom att ingå icke-angrepps pakten med Tyskland 1939 gav landet ovärderlig tid för att förbereda sig inför det stundande invasionen.

När kriget började såg man till att flytta stora delar av den industrin öster om Ural. Över 1500 industriföretag flyttades med järnväg eller lastbil för att undkomma tyskarnas framryckningar. På så sätt kunde

Sovjetunionen behålla stora delar av sin krigsproduktion trots att de traditionellt mer industrialiserade västradelarna av landet hamnade under tysk ockupation. Den 2 maj 1945, efter 1418 dagars krig mot nazismen, kunde soldater ifrån den sovjetiska 3:e Stormarmén resa den röda flaggan med hammaren och skäran på det tyska riksdagshusets tak. Överallt i Europa hade kommunisterna tagit ledningen i kampen mot fascismen; i underjordiska motståndsrörelser, i partisaner och frivilligorganisationer. Sovjetmedborgarnas uppoffringar hade besegrat nazismen och kommunisterna befriade Europa. ★

Interneringsläger i Sverige

TEXT: MOA HAMARK

UNDER ANDRA VÄRLDSKRIGET kände de svenska myndigheterna, tillsammans med regeringen, försvarsmakten och säkerhetspolisen, att det fanns ett behov av att kontrollera *”opålitliga element”*. Till sådana element räknades bland annat kommunister, anarkister och

syndikalister, eftersom de ansågs utgöra ett hot mot den svenska säkerheten. Lösningen på detta blev att, år 1941, upprätta ett antal så kallade interneringsläger runt om i landet, som till en början var menade att hysa enbart svenskar, men efterhand kom även läger som var speciellt ämnade åt utländska soldater, exempelvis tyskar. Läger för svenska inkallade fanns i bland

annat Storsien utanför Kalix, Stensele och Vindeln i Västerbotten och Lövnäsvalen utanför Sveg, och i exempelvis Långmora och Smedsbo i Dalarna internerades utländska soldater.

Hur visste man då vilka som skulle interneras? Det hela var baserat på uppgifter från Säpo, som hade en bred bas av uppgifter från civilövervakning, angiveri och åsiktsregistrering att tillgå.



Interner på lägret i Sveg.

DEN GRUNDLÄGGANDE TANKEN bakom upprättandet av interneringslägren var att försvarsmakten ansåg det alltför riskfyllt att låta de *”opålitliga elementen”* göra militärtjänstgöring tillsammans med andra, pålitliga soldater. Risken att vänstersympatierna skulle smitta av sig på de andra tjänstgörande sågs som ett stort hot. Därför sågs lägren som en möjlighet att låta dem göra likvärdig tjänstgöring, men utan vapen och utan att låta dem vara ett hot mot den militära disciplinen. De aktiviteter som förekom i lägren gick dock inte i praktiken att likställa med militärtjänstgöring, utan de inkallade fick istället arbeta på olika sätt, med exempelvis vägbyggen.

Lägren stängdes successivt efter några år och år 1943 försvann det sista. De före detta inkallade hade svårt att bli av med sin stämpel som *”opålitliga element”* och många hade därför svårt att skaffa arbete efter lägervistelsen. ★

26 januari 1944 föds Angela Davis, amerikans författare och aktivist, inte minst känd som medlem av Svarta Pantrarna och USA:s kommunistiska parti.

6 & 9 augusti 1945 anfaller USA de japanska städerna Hiroshima och Nagasaki med atomvapen. I det direkta följderna dör mellan 150 000 och 250 000 människor, men mängder dör också senare av skador orsakade av radioaktiv strålning. USA är det enda land som hittills använt kärnvapen i krigföring.

11 januari 1946 utropas folkrepubliken Albanien med kommunisten Enver Hoxha som ledare.

Revolution i världens folkrikaste land

TEXT: MORGAN PETERSSON

KINAS MODERNA HISTORIA är i allra högsta grad en historia av klasskamp och en kamp mot imperialismen. För att förstå den kinesiska revolutionen bör vi titta närmre på årtiondena som föranledde det revolutionära läget i Kina.

Det som gör Kina speciellt, och det som skiljer Kina från Europa under 1800-och början av 1900-talet är en avsaknad av en framträdande borgarklass. I Europa hade borgarklassen redan revolterat mot den absoluta monarkin, till exempel genom Franska revolutionen 1789. Kina var fortfarande i slutet av 1800-talet en absolut monarki med ett feodalt system som gjorde den stora massan av befolkningen till livegna bönder under godsägare. Den absoluta makten i form av en kejsare skulle dock komma att avskaffas 1911 då ett stort antal generaler och högt uppsatta

militärer ersatte kejsaren med sig själva och utropade Republiken Kina.

REPUBLIKEN KINA INNEBAR dock inga förbättringar vare sig socialt eller ekonomiskt för den stora massan av Kinas befolkning, som nästan uteslutande bestod av bönder på landsbygden. Generalerna som tog makten efter revolutionen hamnade i konflikt med kommunisterna som 1921 bildade Kinas Kommunistiska Parti (KKP). Maktövertagandet 1911 hade inte ändrat på det feodala systemet. Bönderna var fortfarande livegna och kontrollerade av sina godsherrar. I detta avseende var Kina långt efter i utvecklingen. Livegenskapen hade försvunnit runt om i Europa nästan 100 år tidigare. På grund utav att den nya republiken inte innebar ett kvalitativt steg framåt, dvs att en borgerlig demokrati utvecklades, stod istället den stora massan av folket, bönderna, som de revolutionära i slutet av 1920-talet.

Den kinesiska revolutionen tog sin början i det inbördeskrig som startade i slutet av 1920-talet mellan de styrande generalerna och deras nationalistiska parti, och kommunisterna. KKP byggde sin ideologi på Marx och Lenins teorier, samtidigt som Mao Zedong, en av den kinesiska revolutionens ledare, utvecklade sina egna teorier om marxismen, utifrån de konkreta förhållandena i Kina. Därför stod nu bondeklassen som den revolutionära klass som utmanade generalerna, godsherrarna och det feodala systemet. Inbördeskriget fick dock ett tillfälligt avbrott när Japan 1931 invaderade Kina. Kommunisterna begärde 1937 vapenvila för att göra gemensam sak med nationalisterna i motståndet mot imperialismakten Japan. Kampen mot imperialismen pågick ända till 1945 då Japan kapitulerat efter de amerikanska atombomberna över Nagasaki och Hiroshima.

15 maj 1948 inleds det som palestinerna kallar »Al Nakba« (katastrofen) där staten Israel fördrivar 1,5 miljoner palestinier och anfaller Egypten, Jordanien, Libanon, Irak, Syrien och Saudiarabien.

4 april 1949 bildas militärorganisationen Nato av USA, Kanada och tio västeuropeiska länder. Sedan dess har Nato varit inblandade i många anfallskrig runt i hela världen. Sverige deltar i Natos insatser genom organisationen Partnerskap för fred.

9 februari 1950 påstår den amerikanska senatören Joseph McCarthy att det finns 207 kommunister inom utrikesdepartementet. En kommunistjakt inleds med bland annat senatsförhör av utpekade kommunister.

5 april 1951 döms makarna Ethel och Julius Rosenberg till döden i USA för att ha spionerat för Sovjetunionen.



Mao Zedong.

INBÖRDESKRIGET PÅBÖRJADES dock igen efter Japans kapitulation och kommunisterna gick genom gerillakrig på offensiven mot det gamla samhället. Inbördeskriget fick sitt slut redan 1949 då regimens trupper inte längre kunde stå emot trycket från bönderna. Den 1 oktober 1949 utropar KKP genom Mao Zedong den Kinesiska Folkrepubliken. Segern för kommunisterna i inbördeskriget innebar en omfattande omvandling av det kinesiska samhället. Det feodala systemet krossades totalt genom att godsägarnas egendom delades upp mellan bönderna, vilket gjorde att bönderna gick ifrån livegna till självägande. Samtidigt vältes de gamla produktionsenheterna över kanten, det vill säga att Kina gick ifrån ett samhälle där familjen var den viktigaste produktionsenheten till ett mer kollektiviserat jordbruk. Vilket innebar att ett flera hundra år gammalt system ersatts av ett nytt, socialistiskt system. Över 100 miljoner bönder blev fria från slaveri och förtryck, och kunde nu gemensamt påbörja uppbyggandet av ett socialistiskt samhälle. ★

Den stora polemiken

TEXT: ANDREAS MÅNGBERG

DEN STORA POLEMIKEN var en strid mellan i huvudsak Kinas Kommunistiska Parti och Sovjetunionens Kommunistiska Parti där KKP förde fram kritik inom den världskommunistiska rörelsen gentemot Jugoslaviens Kommunistiska Förbund och den urartning och urspårning från marxismen-leninismen som de haft åren efter andra världskriget och under Jugoslaviens uppbyggnad under 50-talet.

Kritiken riktades också mot det som skulle komma att kallas eurokommunismen med dess bas i Italiens Kommunistiska Parti under ledning av Palmiro Togliatti. Togliatti och hans gäng reviderade grundläggande marxist-leninistiska principer. Till exempel bytte de ut kampen för proletariatets diktatur mot att genomföra en "demokratisk revolution" genom att reformera Italiens grundlagar genom det borgerliga parlamentet.

Polemiken utvecklas genom brevväxling och uttalanden mellan KKP och SUKP under början av 60-talet. Breven publicerades i kinesiska Folkets Dagblad för att så många kineser som möjligt skulle få insyn i den pågående debatten medan den i Sovjetunionen förbigick utan offentlig publicering vilket också var en av punkterna KKP kritiserade SUKP för. Kritiken blir mer omfattande ju mer brevväxlingen fortsätter och kritiken riktar mer och mer in sig på SUKPs felaktigt förda politik och revisionism och avsteg från marxismen-leninismen avslöjas. KKP angriper också SUKPs kritiska inställning till Albanians Arbetets Parti som även dom utvecklar massiv kritik mot revisionismen inom den världskommunistiska rörelsen.

KKP menade att SUKP la sig i andra partiers och länders interna angelägenheter och försökte överföra SUKP:s partilinjer på dessa i ett försök att styra hela världskommunistiska rörelsen från Moskva, "Moskvas hand" som det kom att kallas av borgarna.

UNDER 40- OCH 50-TALET utspelade sig liknande utveckling i Sveriges Kommunistiska Parti där man permanentade folkfronttaktiken från andra världskriget, folkfronten var en försvarskompromiss mot den hotande fascismen i Europa och inte tänkt som någon offensiv taktik. Fredlig samlevnad och tävlan, där man skulle övertyga folk att socialismen var bättre genom det socialistiska blockets sociala och tekniska framgångar gentemot det kapitalistiska, propagerades från Sovjet. Detta mynnade ut i felsvängar av grova slag där man till exempel drog tillbaka de fackliga vallistorna vilket gav socialdemokraterna fri lejd och har lett till en socialdemokratisk hegemoni över LO idag. Detta drabbade SKP:s arbetarlinje och många av den gamla fackliga arbetarkadern började känna sig förbisedda. De var en stark grupp inom SKP och hade röster ända upp i partistyrelsen där Set Persson försvarade en revolutionär arbetarlinje. Set Persson blev efter hand utmanövrerad och isolerad i partistyrelsen. Set Persson lämnade SKP 1953 och bildade Sveriges Kommunistiska Arbetarförbund 1956, Set Persson dör 1960 och SKA läggs ned 1967.

UNDER MITTEN AV 60-talet började dokument från polemiken mellan SUKP och KKP spridas i Sverige vilket gav Svenska kommunister viktiga verktyg för att analysera världsläget och ta riktiga ståndpunkter för Marxismen-Leninismen i kamp mot revisionism.

Under SKP:s kongress 1967 så blev ordförande Hilding Hagberg hårt angripen från "vänster" av den då unge akademiker Carl-Henrik Hermansson som gick hårt på för att föra in SKP i Eurokommunismens fälla och byta namnet till VPK. Hermansson vann striden och gav den svenska kommunistiska rörelsen ett sista knuff utför avgrunden. Redan samma år bildades ett nytt kommunistiskt förbund som skulle höja marxismen-leninismens fana i Sverige igen. ★

27 juli 1953 tecknas ett vapenstilleståndsavtal efter tre års intensivt krigande på Koreahalvön. Amerikanska soldater och sydkoreanska marionettstyrkor hade stått mot koreanska folkarmén och kinesiska frivilligstyrkor. Koreakriget var USA:s första imperialistiska krig efter andra världskriget och utgjorde början på USA-imperialismens ambition att leda och kontrollera hela världen. Över tre miljoner människor dog i kriget.

1 december 1955 Rosa Parks vägrar resa på sig och lämna sin sittplats åt en vit person på en buss i staden Montgomery, USA. Händelsen ledde till en 381 dagar lång bojkott av bussbolaget.

UPPROR i Kenya

Efter andra världskriget blev fler och fler afrikanska länder självständiga efter att ha varit kolonier. Men självständigheten kom inte gratis utan genom lång och hård kamp. Kenya är ett exempel på detta.

TEXT: AUGUST ELIASSEN

UNDER SLUTET AV 1800-talet lade de framväxande europeiska imperialistmakterna under sig i princip hela Afrika. Genom erövringskrig och ockupationer styckades kontinenten upp och fördelades mellan imperialiststaterna. Men samtidigt föddes ett antiimperialistiskt motstånd och befrielseörelser, inte sällan inspirerade av kommunismen. Den koloniala uppdelningen av Afrika berodde på att den europeiska kapitalismen hade växt in i sitt imperialistiska stadie. Den hårda kapitalistiska konkurrensen tvingade kapitalisterna och deras länder att erövra fler naturresurser, utöka sina marknader och skaffa billigare arbetskraft - att bli imperialister.

De afrikanska kolonialstaterna blev regelrätta råvaruleverantörer åt de europeiska imperialiststaterna och någon självständig utveckling tolererades inte. Kolonialherrarna grundade sitt välde på våld och rasism, men också på att spela ut afrikanska folkgrupper mot varandra. De afrikanska folken gjorde förstås motstånd, men imperialismen var militärt överlägset. I varje kolonialstat fortsatte dock tanken på befrielse att gro, på att göra sig av med förtryckarna.

I EUROPA HADE DEN ryska arbetarklassen och bolsjevikerna lyckats upprätta världens första socialistiska stat, Sovjetunionen. Detta var en seger inte bara för den ryska arbetarklassen, utan för alla de som led under imperialistiskt förtryck. Dels för att den framväxande kommunismen tvingade imperialistmakterna att förhandla. Fler kommunistiska revolutioner var det sista kapitalisterna ville se. Men också för att Sovjetunionen



gav politiskt och ekonomiskt stöd till befrielseörelserna i bland annat Afrika.

Efter andra världskriget stod socialismen stark. För den imperialistiska västvärlden var läget allvarligt. Den direkta och öppna kolonialismen blev allt svårare att upprätthålla i takt med ökat missnöje och inte minst allt bättre organiserade befrielsegrupper. Flera afrikanska kolonialstater tilläts därför bli formellt självständiga under 50-60-talen. Men kontrollen bibehölls genom att de bands upp ekonomiskt till imperialistmakterna och genom att grupper och partier knutna till imperialismen tog över.

I KENYA UTBRÖT DET så kallade Mau Mau-upproret 1952. Det tog 8 år innan de brittiska kolonialherrarna lyckades kväsa upproret. I europeisk media beskrevs revolutionärerna som primitiva vildar och den brittiska överheten som de som skulle införa civilisation och demokrati. Precis som idag försökte media ge bilden av att västmakterna bara är där för att hjälpa folket.

Det var också under Mau Mau-upproret som kommunisterna i Sverige

började få upp ögonen för den antiimperialistiska och antikoloniala kampen i Afrika. Den kommunistiska tidningen Ny Dag var den enda tidningen som konsekvent beskrev "de primitiva vildarna" i rätta ordalag, det vill säga revolutionärer som kämpade för befrielse och rättvisa. Historien har också visat med all tydlighet att detta var den rätta bilden. Den brittiska kolonialismen var hatad av det afrikanska folket, i Kenya, som i alla andra brittiska kolonier.

Upproret i Kenya krossades och revolutionärernas ledare, Dedan Kimathi, hängdes av kolonistatorerna. Men upproret var inte förgäves. Britterna vågade inte längre styra på det gamla sättet och 1964 blev Kenya formellt självständigt. Dess nya regering sade sig vara på folkets sida, men allierade sig snart återigen med imperialismen. Så lyckades britterna behålla stora delar av kontrollen över landet. Men trots att Kenya fortfarande utsågs ekonomiskt av imperialismen så lever Dedan Kimathi och hans Mau Mau-rebeller kvar i folkets minne som de som offrade sina liv för frihet och rättvisa. ★

29 oktober 1956

anfaller Israel Egypten tillsammans med franska och brittiska trupper.

23 januari 1957 tvingas truckföraren

Willie Edwards av Ku Klux Klan-medlemmar att hoppa från en bro i Alabama River för att sedan drunkna. Ku Klux Klan är en rasistisk och antikommunistisk order i USA. Ingen dömdes för brottet trots att en domstol klarlade vilka fyra KKK-medlemmar som tvingar Edwards att hoppa.

1 januari 1958

påbörjas en förkortning av arbetsveckan i Sverige. 1960 ska arbetsveckan ha förkortats från 48 till 45 timmar.

4 januari 1959 genomförs

en manifestation i huvudstaden Leopoldville för att Belgien ska lämna Kongo, som de har som koloni. Belgiens kolonisation av Kongo var oerhört brutal. Manifestationen är en del av ett uppror över hela landet och ledde till självständighet året senare.

REVOLUTION på Kuba

Under 1900-talets andra hälft svepte en vänstervåg över Latinamerika - de latinamerikanska folken reste sin mot sina förtryckare och krävde ett rättvisare samhälle.

TEXT: JOEL ASSARSSON

LATINAMERIKA HADE vunnit sin självständighet från den spanska kolonialmakten i början av 1800-talet, men denna nyvunna frihet tjänade inte folkflertalet mycket till. Utsugningen och exploateringen fanns fortfarande kvar, storbönder och storföretag plundrade folkets arbetskraft. Efter självständigheten började USA och amerikanska företag skaffa sig ett stort inflytande över många latinamerikanska länder, en process som leddes av fruktbolag som United Fruit och Standard Fruit (nuvarande Chiquita respektive Dole). Nästan hela kontinenten dominerades och mot mitten av 1900-talet var Latinamerika på många sätt "USA:s bakgård". Hela länder styrdes med hjälp av politiker och diktatorer av amerikanska intressen medan befolkningen levde ett svårt och hårt liv.

Efter andra världskriget började ett motstånd mot denna samhällsordning



Che Guevara och Fidel Castro.

växa. Det utsatta folket vaknade och krävde frihet från utsugningen, en bättre livsstandard och rätten att styra över sitt eget samhälle. Denna folkrörelse möttes av en mobilisering av både inhemska och amerikanska högerkrafter som ville bevara sin egen makt. Latinamerika var efter andra världskriget inte längre bara av ekonomiskt intresse, utan blev också ett av kalla krigets slagfält - folkets strävan efter ett värdigt liv sågs av USA inte bara som ett hot mot de amerikanska företagens vinster, utan som ett hot mot kapitalismen själv. 1954 störtade en CIA-ledd kupp den folkvalde presidenten Jacobo Árbenz i Guatemala. Under Árbenz regering hade jordreformer genomförts till de fattiga böndernas förmån. Detta var illa för United Fruits verksamhet i Guatemala, men man ansåg att problemet gick djupare än så. Árbenz var i amerikanska ögon en språngbräda för kommunismens intåg i Latinamerika och skulle stoppas till varje pris.

PÅ KUBA HADE DIKTATORN Fulgencio Batista tagit makten genom en militärkupp och amerikanska företag ägde enorma tillgångar i landet. Amerikanska turister flockades på de flotta hotellen som drevs av den amerikanska maffian, samtidigt som hela den kubanska befolkningen levde i fattigdom. Men folket kunde inte tryckas ner för alltid. På nyårsdagen 1959 befriade en revolutionär gerilla Kuba från diktatorn och den amerikanska utsugningen.

Den kubanska revolutionen inspirerade och stärkte över hela Latinamerika de folkrörelser som kämpade för sin rätt och frihet från det amerikanska förtrycket.



Demonstrationståg i Havanna.

USA gjorde allt för att hindra folkets framfart, man stödde en kontrarevolutionär invasion av Kuba och störtade folkvalda regeringar i bland annat Brasilien, Bolivia och Chile. I Nicaragua där sandinisterna hade segrat över den amerikanskt närstående Somoza-diktaturen sponsrade USA kontrarevolutionära grupper som terroriserade landet ända fram till sandinisternas valförlust 1990.

Tiden efter andra världskriget blev en blodig och våldsam period för Latinamerikas folk och i slutändan kunde man inte på något annat ställe än Kuba helt befria sig från förtrycket. Men tanken levde vidare och vi ser nu i vår tid hur flera latinamerikanska länder väljer en socialistisk bana och visar att en annan värld är möjlig. ★

1 januari 1960 träder det nya pensionssystemet –

ATP – i kraft i Sverige efter stora diskussioner och stridigheter under hela 50-talet. ATP ger en högre pension för arbetare än tidigare folkpension och de fonderade pengarna används för att bygga upp välfärdssamhället Sverige. Detta system rivs upp under 1990-talet, pensionerna sänks och används som spekulationsmedel på börsen.

17 oktober 1961

inträffar det så kallade slaget om Paris när fransk polis anföll en algerisk demonstration. Över 200 människor uppskattas ha dött.

En protest mot hela

– om den svenska Vietnamrörelsen

En annan tid och samhällssituation, men med en hel del likheter med dagens förhållanden och förutsättningar för politisk kamp. Här berättar Ulf Nilsson från Kommunistiska Partiet om hur han ser på ungdomars politiska aktivitet och organisering i samband med vänstervågen sent 60-tal.

TEXT: DANIEL ANDERSSON

● Hur kom det sig att du organiserade dig politiskt?

- För min egen del var det klassfrågorna och solidariteten med Vietnam. Min morfar var kommunist och som jag som barn minns det, pratade han ofta om hur vietnameserna hade rätt. Det påverkade även mig. På den tiden stod det mycket om Vietnamkriget i tidningarna, alla pratade om Vietnam. Alla skulle ha en åsikt och det snackades i skolan. Och det påverkar jättemycket. Man blev berörd och arg av det som pågick i Vietnam.

Jag bodde då i Biskopsgården i Göteborg. Till en början betraktade vi från mitt område de här FNL-aktivisterna som lite främmande fåglar. Vi var av uppfattningen att dessa var ganska annorlunda jämfört med oss själva. Vi såg de flesta som högskolestuderande, universitetsfolk. Men mer eftersom så märkte vi att fler från liknande bakgrund som en själv, började aktivera sig politiskt.

Det som intresserade mig och mina kompisar var att FNL-arna arbetade på ett nytt öppet sätt som kändes bra, som kändes rätt. De var ute på stan och diskuterade med folk, sålde tidningar, genomförde insamlingar. Då på tidigt 70-tal fanns det inte någon annan organisation som jobbade så. De etablerade partierna

arbetade ungefär som idag, att de syntes egentligen bara för vanliga människor när det vankades riksdagsval.

Vi var ett kompisgäng som organiserade oss i FNL 1970, då gick vi sista året på högstadiet. För oss i mitt kompisgäng så var även klassfrågan viktig. Klassfrågan var representerad även i FNL-grupperna. Det skulle inte bara vara intelligentian som var representerad i dessa grupper. Man ville nå vanligt folk.

Året innan, 1969, var gruvarbetarstrejken, vilket gjorde att fler började ifrågasätta det rådande. Alla man kände och umgicks med stödde strejken och det hände mycket vid den här tiden. Fler började tänka systemkritiskt och många ställde sig frågan om hur ett samhälle kan organiseras annorlunda. På nåt vis så fanns det ett uppdämt missnöje som fick ett utlopp i samband med gruvstrejken och FNL-rörelsen. Ett missnöje och protest mot hela etablissemangen. Sossarna försökte släta över frågan och man tog inte ställning i krigsfrågan. Det kände vi att det måste man göra. Precis så kände man med gruvstrejken också. Det var ett led i ökad utsugning och hets mot arbetarna, för att kapitalisterna skulle vara nöjda. Sossarna fattade beslut över huvudet på folk och utan hänsyn till arbetarna. Detta sammanfattade hela klassarbetespolitiken som legat till grund för folkhemsbygget. Många saker samver-



Ulf Nilsson talar på torgmöte.

kade som gjorde att man organiserade sig. Man kastades in i en väldigt politiskt intensiv period.

● Hur kände du vid den här perioden, när du tog steget och engagerade dig politiskt?

- Till en början så blev man hyperaktiv på nåt sätt. Bara man snackade med folk så kommer alla vara med och tycka som en själv. Och så blev det såklart inte. Så snabbt gick det inte. Men man kände att många människor sympatiserade med ens åsikter. På nåt sätt fick man respons som gjorde mödan värd.

FNL-grupperna växte mycket och det var mycket nytt

2 maj 1964

genomförs de första större studentprotesterna i USA mot Vietnamkriget i New York, San Francisco, Boston och Madison. Samma år inleds bombningarna av Nordvietnam.

14 juni 1965

protesterade två medicistuderande mot USA:s involvering i Vietnamkriget med plakat och flygblad. De greps av polis och detta blev startskottet för den svenska Vietnamrörelsen.

11 oktober 1966

inleds en månad lång lärarstrejk. På Östra Real i Stockholm tar istället en 17-årig elevrådsordförande vid namn Carl Bildt över som tillfällig rektor. Några elever manar till skolk men Carl Bildt säger i TV att »Vi håller oss efter lagen här, och lagen förordar att vi är i skolan«.

21 april 1967

genomför militären en statskupp i Grekland och militärjuntan behåller makten till 1974.

n etablissemang

»Det var en intensiv period som kunde sammankalla demonstrationer snabbt med över 1000 människor på bara en eftermiddag, trots att vi inte hade Facebook och mobil.«

folk på alla medlemsmöten. Vi hade tre FNL-grupper ute på Hisingen bara. Med blandad besättning såklart, en del vuxna och en del ungdomar på andra håll. Det var en intensiv period som kunde sammankalla demonstrationer snabbt med över 1000 människor på bara en eftermiddag, trots att vi inte hade Facebook och mobil. Vietnamfrågan var såklart en jättefråga som engagerade folk i hela världen. De ungdomar som var med när rörelsen kring Irak-kriget växte fram känner säkerligen igen sig i vissa delar.

● 68-vänstern är på sätt och vis ganska starkt förknippad med mycket studentrörelser och liknande, åtminstone till en början. Hur kom det sig att så många

unga arbetare politiserades och radikaliseras?

– Det var många ungdomar från arbetarfamiljer som började studera i den här perioden, bland den första generationens studenter med proletär bakgrund. Det viktigaste var inte vilken bakgrund folk hade, det centrala var att det var en riktig och rättvis fråga. Visst, det var såklart lättare när ungdomar som oss själva organiserade sig. Som var ute i vårt område och inte bara inne i stan. Men det är inte omöjligt att man förr eller senare hade snackat med dem inne i stan och upptäckt att de också var vettiga.

Splittringen i FNL-rörelsen kokade ner till det att den flanken jag anslöt mig till ville beröra svenska klassfrågor och ville se helheten. Vi menade att grunden till allt detta, som man måste gå till kamp mot, var ett imperialistiskt system. Vi ville stödja även svenska arbetare. Den andra

falangen ville prioritera Vietnamfrågan. De ville tona ner kritiken mot sossarna och klassarbetet. Den flanken jag anslöt mig till var nybildade SFIF (Solidaritetsfronten för indokinas folk). Vi ville stödja även svenska förhållanden som ett led i Vietnamfrågan. Detta var grunden till SKU-ml som var partiets ungdomsförbund mellan åren 1972-1979 (föregångaren till RKU). Den andra grupperingen DFFG (De förenade FNL-grupperna) mobiliserade till ett starkt stöd inom Socialdemokratin men på beskostnad av att man strök paroller som stoppa USA-imperialismen.

Just i den vevan när jag och mina kompisar blev engagerade var när det trapades upp och FNL-rörelsen vann insteg i de lite mer snäva grupperingarna. Det hände mycket, dels med gruvarbetarstrejken och efterspelet till den, vilket ledde att många arbetargrupper gick ut i strejk. Den vilda strejkvågen som spred sig över hela landet. Även om man inte själv hade påverkats av strejken. Bland oss ungdomar som ännu inte hade börjat jobba så ställde det ändå politiska frågor. Man hade att förhålla sig till de frågor som aktualiserades, kamp utanför fackföreningens ramar. Vad hade hänt med fackföreningarna? Varför är fackledningen emot dem som strejkar?

Det hände mycket i samhället, fri sjukvård var en politisk fråga. Jag minns inte att vi pratade om det så mycket men för många vuxna var det också en dyna-



3 maj 1968 demonstrerar 600 människor mot Davis Cup-matchen mellan Sverige och Rhodesia, där apartheid råder. Protesterna leder till att matchen stoppas.

11 december 1969 har gruvstrejken spritt sig till samtliga 4 500 gruvarbetare hos LKAB-koncernen.

28 februari 1970 får städerskan Maja Ekelöf Rabén & Sjögrens litteraturpris för sin bok Rapport från en skurhink som för första gången ger röst åt en marginaliserad arbetargrupp.



misk tid, att man ifrågasatte det gamla och kände att det går framåt, det finns alternativ. Att mycket som sades i det svenska folkhemmet inte stämde.

● **När ungdomars organiseringsgrad stannade av och vänstervågen ebbade ut, hur kom det sig och hur gick stämningarna inom de organisationer som var starka vid den tiden?**

– Den riktiga dippen kom inte förrän på 80-talet egentligen. Det var även där många samverkande faktorer. Mycket besvikelse inom klassen politiskt. Borgarna var listiga och fick ett politiskt gehör för sina nyliberala idéer vid den här tiden. Ungdomsförbundet gick ett sorgligt öde till mötes i och lades ned 1979. Efter Vietnamfrågan hittade man inte en liknande fråga som engagerade så många, man famlade lite efter nya frågor. I Kommunistiska Partiet gjorde vi politik av många frågor. Operafrågan här i Göteborg där vi hade en gala i Scandinavium inför 7000 människor. Frågor saknades inte men de ledde inte

till att lika många engagerade sig som innan. Men partiet växte mycket. Men det går att se ett samband ihop med förfallet i Sovjet, den nyliberala vågen med Thatcher och Reagans nyliberala kontrarevolution. De socialistiska tankarna sköts mer och mer undan och kändes för många överkliga, när det egentligen borde vara tvärtom.

● **För att samla ihop detta, vad finns det för viktiga, centrala lärdomar från den här tiden?**

– Det är mycket som ska samverka. Även i dag finns det många frågor som ligger och kokar under ytan. För många ungdomar. Bostadsbristen, bristerna i skolan. Arbetssituationen. De ständigt aktuella frågorna med orättvisorna i förorterna. Frågor som söker sitt politiska uttryck. Det är väldigt viktigt att man har svar och verkar i dessa frågor. Att man är som fisken i vattnet som vi brukade säga i FNL-grupperna. Att man finns där folk är så mycket man kan. Då uppfattas man som ett trovärdigt alternativ som inte bara dyker upp när det händer nåt, när det är lätt och tacksamt. De som finns där hela tiden är dem som vinner förtroende. De som kämpar även i motvind. Jag tänker på det ibland. Just med FNL-gruppens organisering. Med aktivitet och medlemsdemokrati som var ett nytt sätt då, man skilde sig från de politiska partierna då. Det är nåt även för idag att man inte får vara rädd för att hitta nya vägar för att nå folk. Att man måste våga testa nya arbetsmetoder, men såklart med hänsyn till dem man vill vinna gehör hos. Så kan det ara även idag att många ungdomar söker alternativ men att de inte hittat det som känns rätt för dem än. Och där är framtoningen viktig för att folk ska klivet. Hur vi framstår, hur vi snackar med folk, vårt material och så vidare. Vi behöver inte framstå som konstiga, vi har ju samma mål. ★

VÄNST – Thatche

TEXT: JONATHAN LAGNEBJÖRK

F RÅN ANDRA VÄRLDSKRIGETS

slut hade man i västvärlden i stort sett bara upplevt högkonjunktur. Detta berodde på flera saker. Dels att den förstörelse som andra världskriget inneburit krävde en massiv produktion för att bygga upp det sargade Europa. Dels nya effektivare produktionssätt som löpande band och MTM (alltså att man tidsmätte varje moment under produktionen för att göra det snabbare). Dessutom fick större delar av arbetarklassen, tack vare en stark arbetarrörelse, det allt bättre vilket ökade konsumtionen.

Men under 1970-talet började kapitalismen i Europa och USA att krisa, vinsterna blev allt mindre för företagen. Man upplevde en situation där man hade både en, för den tiden, hög arbetslöshet och en hög inflation. Tidigare hade man behandlat konjunktursvängningar enligt ekonomen John Keynes idéer. Dessa byggde på att man skulle försöka mildra konjunktursvängningarna genom statliga satsningar i lågkonjunktur för att mildra arbetslösheten och öka konsumtionen. Tvärtom skulle man då i högkonjunktur höja räntorna för att försöka minska inflationen.

Men nu upplevde man alltså en situation där både arbetslösheten och inflationen var hög, vilket gjorde keynesianismen värdelös. Under den här tiden hade Europas vänstervåg börjat bytas ut mot allt starkare högervindar. I slutet av 1970-talet förlorade socialdemokraterna makten i flera länder, bland annat i Sverige 1976. För att säkra företagets vinster

30 januari 1972 skjuts 13 personer ihjäl och ett 50-tal skadas när brittisk militär skuter mot en demonstration i Londonderry i Nordirland. Skildrat bland annat i låten »Den trettonde i första sjuttitvå» av Fred Åkerström.

2 maj 1973 publicerar tidningen Folket i Bild/Kulturfront ett reportage som avslöjade underrättelseorganisationen IB (Informationsbyrån) som övervakade och registrerade kommunister. De två journalisterna Peter Bratt och Jan Guillou dömdes till fängelse för spioneri för sina avslöjanden.

13 augusti 1974 förbjuder den fascistiska diktatorn Augusto Pinochet all politisk verksamhet i Chile efter att året innan tagit över makten från den folkvalde presidenten Allende i en USA-stödd kupp.

11 november 1975 blir Angola självständigt efter att varit en portugisisk koloni i nästan 500 år. Ett par veckor senare blir även Östtimor självständigt från Portugal. Strax efteråt invaderas Östtimor av Indonesien, som stöds av USA med bland annat kemiska vapen.

ERVÅNGEN BRYTS r och Reagan till makten



Thatcher och Reagan skrattar gott tillsammans.

ersatte man Keynes och socialliberalism med nyliberalism.

I STORBRITANNIEN SEGRADE de konservativa i valet 1979 och Margaret Thatcher blev premiärminister. Ronald Reagan och Republikanerna kom till makten 1981 i USA. De två, Thatcher och Reagan, skulle bli nyliberalismens största företrädare. För att lösa krisen och rädda företagens vinster inledde man i hela västvärlden en offensiv mot arbetarklassen. Målet var att minska inflationen på arbetarnas bekostnad. Tvärtom vad keynesianismen förespråkade under en lågkonjunktur höjde de kraftigt räntan. Detta ledde till att inflationen minskade kraftigt. Men samtidigt innebar det att många mindre företag slogs ut, tillverkningsindustrin drabbades hårt och allt fler blev arbetslösa. I Storbritannien

sjönk inflationen från 17 procent 1980 till 5 procent 1983 samtidigt som arbetslösheten fördubblades, vilket gjorde att lönerna kunde sänkas. Storföretagens vinster var räddade.

Attackerna i Storbritannien mot arbetarklassen gjorde att Thatchers tappade allt mer stöd. Men tack vare Falklandskriget, ett krig Storbritannien utkämpade mot det fascistiska Argentina om Falklandsöarna som Storbritannien ockuperat sedan 1833, vann Thatcher stort i valet 1983. Thatcher hade nu beslutat sig för att krossa de engelska fackföreningarna. Genom att genomföra flera små lagförändringar i bland annat strejkrätten minskade fackföreningarnas makt. När hon senare 1984 bestämde sig för att lägga ner de brittiska kolgruvorna strejkade gruvarbetarfacket. Under strejken, som varade i ett år, visade Thatcher öppet sitt arbetar-

hat. Hon benämnde gruvarbetarna som Storbritanniens inre fiender, värre än den argentinska fascistregimen man slagits mot i Falklandskriget. Man mötte blockaderna och strejkvakterna med grovt polisvåld och eftersom arbetarna inte hade någon inkomst under strejken så krossades den till slut. Alla kolgruvor förutom 15 lades ned och en stark signal till övriga fackförbund sändes: Det var meningslöst att bekämpa Thatcher, eftersom det så starka gruvarbetarfacket hade förlorat. Detta innebar att även om Thatcher möttes av protester så kunde hon genomföra resten av sina nedskärningar och attacker mot arbetarklassen.

SAMTIDIGT I USA genomförde Reagan stora skattesänkningar för de rika och nedskärningar i offentlig sektor. Eftersom USA varken hade en stark fackföreningsrörelse eller något socialistiskt parti att tala om kunde han genomföra dessa förändringar utan större protester. Den ekonomiska politiken blev allt mer inriktad på att stödja och avreglera finansmarknaden. Detta och de allt lägre lönerna ledde till en ekonomi som bygger allt mer på att arbetarna uppmanas och tvingas till att skuldsätta sig för att kunna konsumera mer. Något som är grunden till bland annat finanskrisen 2008. Reagan gjorde sig även känd som en stor antikommunist och tötde bland andra talibanerna i Afghanistan, Pol Pot i Kambodja och Contras-gerillan i Nicaragua.

Reagan avgick efter sina två perioder som president 1989. Thatcher avgick som partiledare i det konservativa partiet 1990. Trots att båda två idag är döda lever deras politik kvar. I Europa och EU finns inflationsmålet på 2 procent kvar samtidigt som arbetslösheten i Sverige är nära 9 procent och i flera länder i över 25 procent. Klasskillnaderna från 80-talets nyliberalism har inte minskat utan tvärtom ökat. ★

1 april 1976 beslutar den svenska riksdagen att 150 000 daghems- och 50 000 fritidshemsplatser ska byggas fram till 1980.

10 september 1977 demonstrerar 15 000 personer mot kärnkraftverket i Barsebäck.

7 januari 1978 föll huvudstaden Phnom Penh efter att Vietnam invaderat Kambodja för att sätta stopp för röda khmerernas vanstyre.

Realsocialismen kollapsar

TEXT: NIKLAS ENGELMARK

DEN UNGA SOVJETSTATEN hade hela världens arbetares blickar och förhoppningar riktade mot sig när man störtade tsarväldet under oktoberrevolutionen 1917 och påbörjade bygget av det mest avancerade sociala projektet i historien.

Sovjetunionen ersatte det kapitalistiska utslagningssystemet med en socialistisk planekonomi som satte människans och nationens bästa i fokus istället för profit och utslagning. Med produktionsmedlen i statens händer fördes en sällan skådad ekonomisk tillväxt och miljoner människor restes ur fattigdom.

Kontrarevolutionen skulle dock inte låta vänta på sig och en mängd utländska

arméer invaderade den unga sovjetstaten. Men arbetarstaten segrade och fortsatte byggandet av socialismen. Landet lades åter i ruiner under Nazitysklands invasion under andra världskriget men med stora uppföringar från det sovjetiska folket besegrade man de tyska trupperna och befriade Europa från fascismen. Efter krigets slut fortsatte produktionen och välbefindandet att öka, en tillväxt som höll i sig ända in på 1970-talet.

Varken kontrarevolutionens eller fascismens arméer lyckades besegra socialismen. Det var den växande byråkratin i Sovjetunionen som åt upp socialismen inifrån och skapade ett byråkratvälde i parti och stat. Proletariatets diktatur ersattes av partibyråkratins diktatur.

NÄR SÅ TILLVÄXTEN STANNADE av och butikshyllorna stod tomma började folk tröttna på det stagnerade samhället och dess byråkratvälde. Samtidigt växte motsättningarna mellan det styrande Moskva och de mindre privilegierade provinserna i unionen. Den av borgarna hyllade Gorbatjov försökte lösa krisen med kapitalistiska marknadsekonomiska reformer vilket inte ledde till något annat än hela unionens fall och återgången till kapitalism.

Med friheten som slagord kastade sig kapitalisterna över öststaterna med brutala privatiseringar. Visst fick vissa det bättre, den nyuppstådda borgarklassen, men den stora massan kastades ner i en fattigdom man inte skådat på årtionden. Idag är länderna i den tidigare sovjetunionen underkastade en hänsynslös kapitalism med arbetslöshet och svältande barn på gatorna och inte mycket har förbättrats vad gäller yttrandefrihet och demokratiska rättigheter. Tvärtom har arbetarklassen förlorat sina rättigheter, rätten till arbete, bostad, sjukvård, mat och en meningsfull fritid. Dessutom har etniska konflikter blossat upp mellan folken som tidigare

levde i samförstånd och vänskap inom den socialistiska unionen.

REALSOCIALISMENS FALL fick stora följder långt utanför Östeuropa. Så länge Sovjetunionen existerade så existerade också en motvikt till kapitalismen. Ett alternativt system, trots dess brister. Så var det rädslan för en socialistisk revolution även i Sverige som fick de svenska borgarna att gå med på allmän rösträtt och tillät socialdemokraterna att bedriva sitt klassarbete. Borgarna såg sig tvungna att göra eftergifter och tillät förbättra levnadsvillkoren för arbetarna förutsatt att det socialdemokratiska partiet höll arbetarna i styr och motarbetade en revolution. När Sovjetunionen så föll och inget alternativt ekonomiskt system existerade i världen förklarade borgarna socialismen för evigt död för att sedan inleda en massvis attack mot arbetarklassen och de landvinningar man gjort under klassarbetstiden. Så ser vi idag hur det svenska välfärdssamhället slagits i spillror medan kapitalisterna berikar sig på allt de kan komma över.

Med Sovjetunionens fall försvann också den makt som stått som motvikt till USA-imperialismens totala dominans. Idag ser vi hur USA och dess allierade, däribland Sverige, våldför sig på och invaderar land efter land i den fattiga världen. Invasioner och krig som inte varit möjliga i samma omfattning om det existerat en opposition på den globala arenan.

Realsocialismen drogs med många brister men så länge Sovjetunionen och de övriga socialistiska länderna existerade så existerade också ett alternativ till det kapitalistiska förtryck vi idag lever under med svält, utslagning, arbetslöshet, bostadsbrist och social misär. Socialismen är dock inte död, hur mycket borgarna än vill det. Socialismen och drömmen om ett annat samhälle lever kvar med arbetares och progressivas kamp världen över. ★

Realsocialismen drogs med många brister men så länge Sovjetunionen och de övriga socialistiska länderna existerade så existerade också ett alternativ till det kapitalistiska förtryck vi idag lever under med svält, utslagning, arbetslöshet, bostadsbrist och social misär. Socialismen är dock inte död, hur mycket borgarna än vill det.

18 april 1980 blir Rhodesia självständigt från Storbritannien och omvandlas till Zimbabwe med Robert Mugabe som president.

10 januari 1981 genomför vänstergerillan FMLN en första större mot militären som tog makten i en statskupp i El Salvador 1979. Inbördeskriget pågår under hela 80-talet och militärmakten stöds av USA.

16-18 september 1982 slaktas mellan 700 och 3 500 civila i de palestinska flyktinglägren i Sabra och Shatila i Beirut, Libanon av kristna falangister, skyddade av israelisk militär.

6-7 april 1983 samlas – på initiativ av bland andra Volvos vd Pehr Gyllenhammar – europeiska kapitalister och bildar European Round Table of Industrialists för att få större genomslag för politiska förändringar i Europa.

(S)verige går med i EU

Den trettonde november 1994 hölls folkomröstningen som skulle avgöra huruvida Sverige skulle bli en medlemsstat i EU eller inte. Ja-sidan vann med 52,3 procent av rösterna. Vad hade föranlett detta beslut? Vilka intressen hade arbetat för ett medlemskap?

TEXT: SIMON RENNER

// EG [NUVARANDE EU] kommer att medföra de mest dramatiska förändringarna för Sverige på 100 år, ja kanske någonsin. Följden blir omfattande neddragningar inom offentlig sektor, frysta transfereringar och privata lösningar inom samhällsservicen".

Så sa en av de mest inflytelserika kapitalistpamparna, Peter Wallenberg, 1992 när han talade om vad ett EU-medlemskap skulle betyda för Sverige. Wallenbergs profetia skulle visa sig stämma, någonting som vi tydligt kan se i dagens svenska samhälle.

Att det svenska monopolkapitalets högsta höns tidigt, långt före 1992, ville se ett svenskt medlemskap i EU var ingen hemlighet. De hade allt att tjäna på att Sverige anslöt sig till unionen: skattelättnader samt minskad reglering på varor och tjänster var några, bland många, saker som skulle möjliggöra högre vinster för dem och deras företag. Arbetarklassen hade med andra ord allt att förlora. Problemet för kapitalägarna var dock att de inte ägde samma makt och inflytande under 70-, 80- och 90-talet som de idag gör över den svenska politiken. Detta blev ett problem. De behövde få det politiska etablissemanget med på deras sida.

Socialdemokraterna lät sig bli flörtade med. Bortom allt vad offentlighet heter planterades denna idé inom sossarnas ledning, helt överrensstämmade med EU:s tanke om insyn och demokrati. Det är med andra ord viktigt att förstå att idé

om Sverige som en EU-stat inte drevs fram av det svenska folket utan kom uppifrån, från näringslivet och politikerna.

Det var nu dags att få det svenska folket med på EU-tåget. Passande nog utbröt 1990 en valutakris. Trots krisen relativa kontrollerbarhet såg nu socialdemokraterna en möjlighet till att bland annat vinna mark i EU-frågan. De lanserade ett av de många sparpaket under 90-talet som resulterade i nedskärningar i den offentliga sektorn. Allan Larsson, dåvarande socialdemokratisk finansminister, gav här "en klar signal till näringslivet om att regeringen nu är för ett svenskt medlemskap i EG".

Med förljugna argument såsom att EU skulle vara ett fredsprojekt och att det var viktigt att Europa enades började det så sakteliga talas om ett svenskt medlemskap från deras håll. Efter regeringsskiftet 1991 tilltog denna EU-vänliga propaganda kraftigt från riksdagen.

ATT BESKYLLA Socialdemokraterna för svek mot arbetarklassen är ingenting nytt. Sossarna har alltid hållit kapitalet i handen. Beroende på nivån av arbetarklassens enighet har handtaget ibland varit hårdare och ibland lättare. Det är korrekt att säga att sossarnas roll i arbetet inför EU-inträdet var stort och betydande, även om det såklart var många andra aspekter som också vägde in.

Ända sen nyliberalismens intåg i Sverige har utvecklingen gått kapitalets väg med nedskärningar, privatiseringar och

mycket annat samhällsnyttigt. Mot bakgrund av denna utveckling, som sossarna i mångt och mycket har sig själva att tacka för, sågs till slut ett EU-inträde inte längre som en omöjlighet. ★

Att det svenska monopolkapitalets högsta höns tidigt, långt före 1992, ville se ett svenskt medlemskap i EU var ingen hemlighet. De hade allt att tjäna på att Sverige anslöt sig till unionen: skattelättnader samt minskad reglering på varor och tjänster var några, bland många, saker som skulle möjliggöra högre vinster för dem och deras företag. Arbetarklassen hade med andra ord allt att förlora.

6 mars 1984 utbryter en stor strejk bland Storbritanniens gruvarbetare. 150 000 av landets 180 000 gruvarbetare deltar i strejken som misslyckas efter en elva månader lång strejk.

29-30 november 1985 anordnas Svensk Rock mot Apartheid med bland andra Mikael Wiehe, Eva Dahlgren och Imperiet. Solidariteten med den svarta befrielseströrelsen i Sydafrika är märkbart stor i Sverige.

28 februari 1986 dödades Sverige statsminister Olof Palme. Ännu har ingen mördare dömts och många spår har utretts. Dock inte det polisspår som tyder på att det är högerkrafter inom polisen och Säpo som ligger bakom mordet.

Det kommunistiska ungdomsförbundet



1 februari 1988 bildades Sverigedemokraterna som en utveckling av den rasistiska organisation Bevara Sverige Svenskt. Första talesperson var Anders Karlström, tidigare medlem i det nazistiska Nordiska Rikspartiet.

8 december 1989 beslutade riksdagen att flytta ansvaret från skolan från stat till kommun. Det var ett socialdemokratiskt förslag med stöd från Vänsterpartiet. Kommunalisering har lett till nedskärningar och öppnat upp för friskolereformen.

8 februari 1990 lägger den socialdemokratiska regeringen fram ett nytt sparprogram för att möta den ekonomiska krisen, med bland annat lönestopp och strejkbud. Besparingarna mötes stora protester och regeringen tvingas avgå vilket bäddar för regeringsskiftet vid valet 1991.

24 februari 1991 sätts USA-soldater in i Irak, i det som kommit att kallas Gulfkriget, eller det första Irakkriget.

stiska und det bildas

TEXT: WILLIAM WISMEIER

IBÖRJAN AV 1990-TALET FIRADE kapitalismen stora segrar. Nya marknader fanns att erövra när realsocialismen föll i Sovjetunionen och Östeuropa. Kommunismen dödförklarades med dödsannons i Expressen. I denna tid samlas ungdomar kring det kommunistiska partiet – KPML(r) – som är intresserade av att organisera sig för socialismen. Hur kan det komma sig?

Trots att socialismen misslyckades i Östeuropa var det ändå uppenbart att kapitalismen inte erbjöd människor drägliga levnadsvillkor. I världen var det stor fattigdom och svält. 1991 angrep USA Irak i det som kallas Gulfkriget eller det första Irakkriget. I Sverige förbereddes inträde i EU och med detta fick vi nedskärningar i skola och annan offentlig verksamhet. Arbetslösheten blev för första gången på många år ett stort problem. Detta väckte motstånd och engagemang hos en ny generation av unga arbetare och skolungdomar.

Detta föll samman med att Vänsterpartiets ungdomsförbund bytte namn från Kommunistisk Ungdom till Ung Vänster, och med sin politiska slätstrukenhet inte framstod som ett alternativ för radikala ungdomar.

1991 startades den första RKU-gruppen upp i Sverige, i Göteborg. Sedan tidigare hade det pågått ett ungdomsarbete kring flera partiavdelningar i landet. Målet var redan tidigt satt att bilda ett nationellt ungdomsförbund. 1993 hölls en nationell



RKU:s första centralstyrelse, vald på kongressen i maj 1994.

träff med 24 RKU-are från 12 orter. I och detta bildades en nationell interimsledning och man startade en gemensam kampanj på temat "Gör motstånd", där man bland spred flygblad på skolor. På detta sätt knöt man nya kontakter.

I maj 1994 kunde därför RKU-are från hela landet samlas till konstituerande kongress. Den första ordföranden Finn Ternrud slog fast att "Darra mände borgarna för bildandet av RKU" innan ombuden röstade ja till förslaget att bilda förbund. Att det i en tid av kraftig antikommunism kunde bildas ett kommunistisk ungdoms-

förbund resulterade i ett flera minuter långt inslag i Aktuellt.

Vi som är med i RKU nu kan vara stolta över vår historia. Att vi som förbund vågade ta upp kamp mot kapitalismen och imperialismen och organisera motstånd. Under vår snart tjugoföråriga historia har vi lett och deltagit i protester mot nedskärningar, arbetslöshet, privatiseringar. Vi har organiserat protester och strejker mot USA:s och Israels krig. Vi har bekämpat överklassens attacker på arbetarklassens rättigheter. Och våra uppgifter idag är större och viktigare än någonsin. ★

3 till 14 juni 1992 hålls den första stora klimatkonferensen i Rio de Janeiro som konstaterar att den globala uppvärmningen är ett allvarligt problem för mänsklighetens överlevnad. Trots denna kunskap har man fortfarande enats om en modell som löser klimatproblemen på riktigt.

1 januari 1993 avregleras den regionala kollektivtrafiken, efter beslut av högerregeringen med Bildt som statsminister. Samma år påbörjas också större avregleringar av bostads- och arbetsmarknaden.

Rapport från RKU:s elfte kongress:

Optimism och självförtroende

Under Kristihimmelsfärdshelgen samlades ett 80-tal ungkommunister på Marx-Engelshuset i Göteborg för att genomföra förbundets elfte kongress. Det blev tre dagar fyllda av politisk diskussion, många bra beslut och god kamratskap.

TEXT: MOA HAMARK

FJORTON LOKALORGANISATIONER
Fanns representerade på denna elfte kongress. Det är en markant ökning från förra kongressen då antalet var elva. Detta är både glädjande och hoppfullt, och bådär mycket gott för kongressperiodens kommande två år.

Vi välkomnade flera nybildade lokalorganisationer – Ånge, Umeå, Skellefteå, Lund och Karlskoga – som alla är lovande faktorer för förbundets fortsatta utbyggnad i alla distrikt. Det är glädjande att RKU har byggt ut så mycket i framförallt

Norrland, något som ju gjort att det tidigare insomnade norra distriktet har vaknat till liv igen.

Det var inspirerande att lyssna till de nybildade lokalorganisationernas verksamhetsberättelser, och som medlem i en lokalorganisation som har några år på nacken slås man då av hur viktigt det är att ett tjugouårigt förbund inte bara traskar på i samma gamla invanda spår utan faktiskt fortsätter bygga ut, fortsätter pröva nya sätt att bedriva verksamhet, fortsätter dela erfarenheter med kamrater från alla lokalorganisationer så att vi kan växa oss större och starkare på alla håll i landet.

Förutom de 14 lokalorganisationerna gästades kongressen av ett antal internationella gäster. Kamrater från spanska CJC, italienska FGC, tyska FDJ, danska Kommunistisk Parti samt norska Röd Ungdom fanns med och framförde hälsningar från sina respektive organisationer. Även tjeckiska KSM, brittiska Red Youth, belgiska Comac, kubanska UJC, Svensk-Kubanska föreningen, Svensk-Koreanska Föreningen, Folkrorelsen Nej till EU och Kultur- och Idrottsföreningen Spartacus hade skickat hälsningar som lästes upp från presidiet.



på RKU:s kongress



Kongressen deltar på ett möte mot Israels angrepp på Syrien.

SOM SIG BÖR GENERERADE kongressen många bra diskussioner. Delegaterna behandlade motioner som rörde allt från förbundets syn på Nordkorea och läget i Venezuela till friskolor och antirasistiskt arbete. Dessutom röstades motioner om bland annat ett centralt studieutskott och en nationell mötesturné med Kvinno- och Jämställdhetsutskottet igenom, så nu har vi mycket lärorika studier att se fram emot de kommande åren!

TRE RESOLUTIONER ANTOGS; en om vårt förbundsbyggande, en om den ekonomiska krisen samt en om klimatet. Den senare är ett resultat av det beslut om en nationell klimatkommunikation som fattades på tionde

kongressen, och den slår fast att det enda sättet att långsiktigt rädda miljön är att bygga ett socialistiskt samhälle med en socialistisk miljöpolitik.

Och det är den uppfattningen som har genomsyrat hela kongressen. Även om en viss oenighet kring sakfrågor kan och ska uppstå så finns det en sak förbundet alltid enas runt – visionen om det socialistiska samhället.

EFTER VAL AV NY centralstyrelse bestående av 15 ordinarie ledamöter och två suppleanter avslutade RKU:arna kongressen med Internationalen, fast beslutna om att en annan värld är möjlig. ★



Delegaterna applåderar kongressbeslut.

Kom med i kampen

RKU är ett revolutionärt kommunistiskt ungdomsförbund som kämpar för att förändra hela samhället och skapa ett nytt, mänskligare samhälle byggt på socialismens principer.

För att nå socialismen krävs att du och alla andra lägger sig i det som sker i samhället. Socialismen måste bygga på vår egen kamp, kampen för våra rättigheter; en bra skola, bostad och arbete; kampen för en ljusare och bättre framtid. För att kunna genomdriva en förändring krävs att vi enar oss och går samman. Kom med i RKU!

Ta kontakt med RKU

Förbundscentralen: Simon Renner
rku@rku.nu

Rebellredaktionen: rebell@rku.nu

Box 311 87, 40032 Göteborg
031-244417, www.rku.nu
Besöksadress: Fjärde Långgatan 8b

För prenumeration på Rebell; betala in pengarna direkt på Rebells pg 513998-5 och ange namn och adress.

☐ Vanlig prenumeration 100 kr

☐ Stödprenumeration 200 kr

☐ Kamppprenumeration 300 kr

PROLETÄREN

Det finns bara en kommunistisk veckotidning och det är Kommunistiska Partiets Proletären.

Proletären är tidningen som varje vecka rapporterar om kapitalismens härjningar och utsugning och motståndet på arbetsplatserna. Den är ett måste för varje revolutionär. Ta en prenumeration redan idag!

50 kr per månad
(autogiro)

Ring: 031-142634, e-post: pren@proletaren.se, www.proletaren.se

POSTTIDNING B

Rebell
Box 31187
40032 Göteborg

**»Historien
är den enda
sanna läraren.
Revolutionen är
arbetarklassens
bästa skola.«**

Rosa Luxemburg (1871-1919)
var ledande inom kommunistiska
rörelsen i Tyskland under det tidiga
1900-talet. Rosa Luxemburg dödades
av paramilitära grupper.

